CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI
DIRECȚIA PERSONAL ȘI ÎNVĂȚĂMÎNT

CULEGEREA și EXPLOATAREA INFORMAȚIILOR

În munca de informaţii, cea mai mare greutate... este nu atît cunoaşterea problemelor prezente şi a celor care se întrezăresc, cît încercarea de a prevedea şi identifica acele situaţii şi stări de fapt ce vor deveni probleme.

Cum elementul schimbător din cadrul informaţiilor îşi îndeplineşte menirea în mod conştient, el aduce prospeţime conţinutului elementului descriptiv, de bază. De asemenea, el face o legătură între ceea ce a fost şi ceea ce va fi, între elementul descriptiv şi cel speculativ-apreciativ.

CONSILIUL SECURITĂŢII STATULUI
DIRECŢIA PERSONAL ŞI ÎNVĂŢĂMÎNT

SECRET

CULEGEREA ŞI EXPLOATAREA INFORMAŢIILOR

Seria 1377

1971

Traducere executată de lt. IOAN ROTAR
Coperta executată de cpt. EMILIAN GRASU

Lucrarea „Culegerea și exploatarea informațiilor" se axează pe opiniile unor specialiști americani privind problema conceptului de informații strategice[1] și modul cum trebuie organizată, condusă și controlată activitatea în acest domeniu.

O mare parte a lucrării se ocupă de conținutul informațiilor strategice. Pornindu-se de la varietatea acestora — în raport cu scopurile urmărite prin culegerea lor — sînt expuse anumite opinii cu privire la elementele componente ale informației strategice. In acest sens, sînt desprinse trei elemente componente — descriptiv, cel care se schimbă continuu și cel speculativ —, analizîndu-se atît importanța fiecăruia cît și raporturile de strînsă interdependență existente între ele. Un accent deosebit este pus pe problemele referitoare la analiza și aprecierea informațiilor, la premisele care pot asigura o estimare cît mai corectă, pe o asemenea bază, a cursului probabil al evenimentelor.

Un spațiu larg este rezervat concepțiilor privind unele dintre principiile organizatorice care trebuie să guverneze activitatea în domeniul informațiilor strategice. Adoptîndu-se sistemul formulării unor întrebări la care se încearcă, mai mult sau mai puțin detaliat, să se dea răspuns, sînt expuse opinii interesante cu privire la sistemul de organizare

[1] Prin „informații strategice" se înțeleg informațiile externe.

a activității informative pe criterii regionale și de problemă, la modul de conducere și de control pe această linie, la necesitatea și posibilitatea realizării documentării etc.

Metodologia culegerii, aprecierii și exploatării informațiilor strategice constituie o altă problemă majoră asupra căreia sînt expuse o serie de considerații. Astfel, în lucrare sînt relevate șapte etape ale acestei metodologii — de la prima informație care dă naștere problemei ce interesează pînă la prezentarea propunerilor concrete de acțiune —, insistîndu-se asupra succesiunii lor dinamice și a mecanismului în virtutea căruia decurg una din alta pînă în faza finală.

Raportate la un anumit specific, problemele referitoare la îndrumarea activității în domeniul informațiilor strategice, la obiectivitatea care trebuie să o caracterizeze, la relațiile dintre producătorii și consumatorii de informații sînt abordate, de asemenea, în mod analitic, interesant.

Privită prin prisma problematicii ce o conține și apreciată în mod critic, ținîndu-se seama de limitele ei, lucrarea „Culegerea și exploatarea informațiilor" prezintă interes pentru un cerc larg de cititori.

INFORMAȚII ÎNSEAMNĂ CUNOȘTINȚE

Informații înseamnă cunoștințe. Deși în această noțiune nu pot fi cuprinse toate cunoștințele, se consideră că ea include în sfera sa cel puțin un volum apreciabil de date speciale. Lucrarea de față se ocupă doar de o fracțiune din total, dar, probabil, aceasta este cea mai importantă, întrucît se referă la „informațiile externe pozitive de importanță majoră" (sau „strategice").

Această formulare denumește pe scurt tipul de informații pe care Statele Unite trebuie să le dețină cu privire la alte țări, în scopul de a se asigura că interesele ce le au nu vor avea de suferit din cauză că oamenii săi politici sau militarii fac planuri și acționează fără a cunoaște realitatea. Aceste informații stau la baza politicii statului nostru față de celelalte țări ale lumii.

Pentru a vă da mai bine seama ce înțelegem noi prin conceptul de „informații externe pozitive de importanță majoră" este necesar să facem următoarele precizări:

In primul rînd, toate informațiile privind situația în problemele interne ale țării au fost eliminate. In al doilea rînd, toate tipurile de informații care cad în sarcina poliției au fost excluse. De asemenea, această noțiune nu cuprinde informațiile care ajută la descoperirea trădătorilor de patrie sau a spionilor implantați în interiorul țării, lucru eviden-

țiat de cuvîntul „pozitiv". Expresia „de importanță majoră" exclude din cadrul noțiunii informațiile ce le culeg subunitățile și unitățile militare pe cîmpul de luptă și care le sînt necesare pentru ducerea unor acțiuni tactice de ofensivă sau de apărare și, de asemenea, pe acelea culese în scopul punerii pe rol a anumitor acțiuni informative de o mai mare importanță.

Informațiile ce n-au fost cuprinse în categoria celor excluse constituie, prin urmare, informațiile strategice, ele fiind acelea care sînt indispensabile pentru securitatea țării și înfăptuirea politicii sale.

O parte din aceste informații se obțin prin activitatea clandestină, dar marea lor majoritate intră în posesia organelor de specialitate pe căi legale, deschise.

Trebuie reținut că în această lucrare activitatea informativă este privită ca un proces care cuprinde, în principal, două categorii de operațiuni. Pe una dintre ele am denumit-o *operațiunea de supraveghere*, prin aceasta înțelegînd modul în care lumea contemporană este pusă sub o observație atentă și sistematică; pe cealaltă am intitulat-o *operațiunea de cercetare*, conținutul acesteia fiind dat de preocupările de a se stabili metode de acțiune din ceea ce s-a făcut în trecut și de a se pătrunde înțelesul unor fapte care au loc astăzi. Cele două operațiuni sînt inseparabile, deși din motive administrative și de altă natură ele sînt executate de organizații diferite. Oricît de diferite ar fi organizațiile care se ocupă de aceste operațiuni, scopul lor este unic: de a furniza informații.

In aprecierea informațiilor am adoptat principiul funcțional care își are izvorul în premisa logică potrivit căreia statul, pentru a supraviețui într-o lume ca cea de azi, trebuie să ducă o politică ce are două aspecte distincte: a) primul aspect se referă la inițiativele politice promovate de statul nostru pentru înfăptuirea idealurilor și intereselor sale; b) cel de-al doilea constă în măsurile întreprinse pentru a se contracara acțiunile altor state care pun în pericol securitatea și aspirațiile noastre naționale.

a) In ceea ce privește primul aspect, cei care făuresc linia politică, precum și cei ce o transpun în practică, urmărind asigurarea eficacității acesteia, trebuie să aibă minimum de date, spre a putea alege calea cea mai bună de urmat pentru atingerea țelurilor propuse. Această cale poate fi o acțiune în cadrul O.N.U., una diplomatică, o amenințare sau promisiune economică ori politică, o activitate de propagandă, folosirea forței, o acțiune combinată care să cuprindă mai multe aspecte etc.

Făuritorii și executorii politicii statului trebuie să știe unde, cum și cînd să acționeze, dar nici alegerea și nici trecerea la acțiune nu se pot face fără a se lua în considerație și cel de-al doilea aspect al politicii. In acest sens, înainte de a lua vreo hotărîre și de a întreprinde vreo măsură sau acțiune, liderii politici ar fi poate bine să știe:

— cum va primi cealaltă țară respectiva măsură sau acțiune și ce anume are pregătit pentru a o contracara;

— ce anume îi lipsește țării în cauză pentru a putea contracara acțiunea sau măsura luată, cu alte cuvinte care îi sînt punctele vulnerabile;

— ce face ca să-și asigure forța de apărare;

— ce face sau ce poate într-adevăr face ca să-și întărească părțile slabe (vulnerabile).

In felul acesta, orice conducător are nevoie de o mare cantitate de cunoștințe despre țările străine. Conducerile statelor au nevoie de informații care să fie complete, veridice, oportune, capabile să servească drept bază de acțiune. Ca să-și pună în aplicare o politică pozitivă, reală, conducerile de state trebuie să știe, în primul rînd, o serie de date despre celelalte țări ca entități obiective. De exemplu, trebuie să cunoască:

— geografia fizică a respectivelor țări, adică topografia lor naturală, precum și ceea ce omul a adăugat acestor structuri perene (orașe, întreprinderi industriale și agricole, mijloace de transport etc.);

— populația (numărul, repartizarea teritorială, ocupația etc.);

— situația științei, tehnologiei și artelor la această populație;

— caracterul orînduirii politice, economia, grupările sociale, normele moralei și interacțiunile dintre acestea; care dintre ele predomină ș.a.m.d.

Cunoscînd asemenea date, promotorii unei politici active, pozitive vor fi siguri că, în caz de eșec, cel puțin nu vor fi acuzați că au acționat în necunoștință de cauză.

b) In al doilea rînd, să luăm în discuție celălalt aspect al politicii, referitor la păstrarea și apărarea securității naționale. In acest scop, politicienii încearcă să prevadă acțiunile pe care le vor întreprinde celelalte state, cele cu caracter ostil trebuind să fie contracarate.

Pentru a făuri și duce o astfel de politică de apărare avem nevoie de o altă mare categorie de informații. Noi trebuie să cunoaștem natura și forța mijloacelor pe care țările respective le pot folosi pentru a-și transpune în practică intențiile și, în primul rînd, este necesar să știm care sînt intențiile respective. Aceste lucruri trebuie cunoscute nu numai pentru a nu fi luați prin surprindere printr-o anumită acțiune, ci și în scopul de a putea lua măsuri ofensive sau defensive în momentul cînd acțiunea respectivă ar fi declanșată. Cînd se cunosc aceste lucruri despre o țară se poate afirma că se cunoaște statutul strategic al țării respective. Și, bazîndu-ne pe axioma că există o legătură inseparabilă între ceea ce o țară adoptă drept obiectiv și ceea ce ea crede că poate realiza, cunoașterea statutului strategic înseamnă, pînă la un anumit punct, cunoașterea intențiilor probabile ale țării respective.

— Din cele spuse mai sus reiese clar că într-o primă grupă de informații ce trebuie găsite se includ cele în esență descriptive. Ne referim la lucruri în general imuabile, cum ar fi terenul, hidrografia și clima: lucruri care se schimbă, dar au caracter permanent, cum ar fi populația; stări de lucruri trecătoare, făurite de om, cum ar fi structura de stat și economică.

Avînd aceste cunoștințe, liderii politici au posibilitatea de a trasa liniile directoare ale politicii lor, pot să se fixeze asupra strategiei în timp de pace sau de război.

— A doua grupă de informații care trebuie obținute se referă la viitor, la posibilitățile și probabilitățile în care alt stat își va organiza forțele interne pentru a-i servi și sprijini politica sau strategia externă, cum va încerca să le folosească împotriva noastră, cînd, unde și cu ce eficacitate. Dacă prima grupă de informații avea un caracter descriptiv, această a doua grupă are un caracter speculativ și apreciativ.

Avînd aceste informații vom cunoaște stările de lucruri statice, dinamice și potențiale ale celorlalte țări; vom cunoaște care sînt lucrurile stabile, cele care se schimbă și cele ce vor exista în viitor.

Luate toate la un loc, aceste informații formează ceea ce am numit informații strategice.

Culegerea informațiilor de mai sus nu se face numai de către organele specializate. Organele de resort își împart sarcina și cu alte instituții publice sau particulare. Ne vom referi aici doar la cele publice.

Deși funcționarii guvernamentali care făuresc politica, plănuiesc acțiunile și le transpun în viață sînt în primul rînd consumatori de informații, de multe ori ei sînt și culegători, producători ai acestora.

Ca oameni care acționează într-o lume de afaceri, ei realizează, ca produse secundare ale activității lor, materie primă pentru informațiile strategice. Cel mai bun exemplu îl constituie diplomații trimiși la posturi în exterior, care, deși au ca principală sarcină reprezentarea statului, în cursul activității lor obțin informații valoroase. Este necesar să facă acest lucru, deoarece în calitatea lor trebuie să cunoască multe aspecte pentru a putea adopta o poziție într-o anumită problemă, pentru a explica de ce au luat respectiva poziție și nu alta sau, cînd cer un sfat de acasă, pentru a fi în măsură să informeze precis și obiectiv asupra problemei în cauză.

In felul acesta, diplomații, deși nu sînt ofițeri de informații, prin poziția lor, prin locul unde se află sînt deseori surse bogate de informații.

Sînt și alte căi prin care se obțin informații. Putem arăta că membrii comisiilor speciale, delegații la conferințele internaționale, senatorii care călătoresc în străinătate și alții ca ei aduc o importantă contribuție la obținerea informațiilor necesare.

Nu trebuie uitați nici cei ce contribuie fără să vrea la obținerea informațiilor și care sînt persoane particulare, cum ar fi : scriitorii, ziariștii, oamenii de știință, oamenii de afaceri, turiștii, vînătorii etc. Uneori chiar guvernele țărilor străine, prin rapoartele și informațiile pe care le publică, fac asemenea servicii.

Desigur însă că și organismele specializate aduc o contribuție de nelipsit, care poate fi ori de verificare a informațiilor, ori de suplimentare a lor. Există și numeroase cazuri cînd numai aceste organe pot obține informațiile de importanță vitală necesare. De asemenea, forțele și măiestria de care dispun serviciile specializate aduc o reală contribuție la aprecierea, analizarea și clasificarea informațiilor.

CONȚINUTUL INFORMAȚIEI STRATEGICE

A. ELEMENTUL DESCRIPTIV — ELEMENT DE BAZĂ

Elementul descriptiv al informațiilor strategice dă înțeles schimbărilor de zi cu zi, fiind cel fără de care speculațiile cu privire la viitor nu sînt posibile.

Pentru a ilustra cele afirmate mai sus vom da exemple atît din timp de pace, cît și din timp de război. Dacă va rezulta totuși că mai multe sînt din timpul războiului, acest fapt își are explicația în posibilitatea de a discuta mult mai liber despre experiența — de altfel mai bogată — a acelor timpuri, decît despre afacerile internaționale curente.

In ultimul război mondial, majoritatea beligeranților au întocmit adevărate enciclopedii asupra țărilor pe care voiau să le ocupe sau să le atragă în orbita lor de influență. Aceste enciclopedii au luat forma fie a dosarelor puse într-o arhivă, fie a unor cărți separate. Englezii le-au numit „studii informative“ sau „monografii“, americanii „studii topografice informative“, nemții „colecții de informații militaro-geografice“ sau „informații navalo-geografice“. Scopul inițial al acestor enciclopedii era acela de a pune la dispoziția strategului militar destule cunoștințe despre țara în cauză, pentru a-și putea face toate calculele necesare desfășurării războiului. In realitate, ele au servit pentru sute de alte scopuri,

dintre care unele nu aveau numai un caracter pur militar. O scurtă examinare a cuprinsului unei astfel de enciclopedii germane ne va edifica asupra cunoștințelor ce le conținea și, implicit, a scopurilor în care acestea puteau fi folosite. Iată acest cuprins:

— *Date generale:* plasamentul geografic; frontiera; suprafața; istoria; forma administrativă și de guvernămînt.

— *Caracteristicile țării:* formele de relief; solul; acoperirile (fauna și vegetația); clima; rezervele de apă.

— *Populația:* naționalitățile; limba; repartizarea teritorială; așezarea; sănătatea; structura societății.

— *Economia:* agricultura; industria; comerțul; mineritul; pescuitul.

— *Mijloacele de transport:* căi ferate; șosele; porturi; aeroporturi; căi fluviale interne.

— *Geografia militară* (descrierea terenului pe zone și intr-un mod foarte detaliat).

— *Organizarea militară existentă:* armata de uscat — ordinea de bătaie, apărările fixe, instalațiile militare, rezervele; flota — ordinea de bătaie, numărul de nave, instalațiile de pe țărm, aviația maritimă, rezervele; aviația — ordinea de bătaie, avioanele militare, instalațiile la sol, rezervele, aprovizionarea.

— *Anexa specială:* datele biografice ale personalităților politice mai proeminente; terminologia geografică locală; descrierea rîurilor, lacurilor, canalelor; date despre centralele electrice; descrierea drumurilor; aeroporturile și cele mai importante terenuri de aterizare; principalele linii de telefon și telegraf; banii; sistemul de greutăți și măsurători; plajele (pentru operații de debarcare navală).

In vederea creării unei imagini și mai fidele asupra datelor enciclopediei menționate, vom da și cîteva detalii. Să luăm, de exemplu, „populația". Aici se găsește inserat numărul total al populației, după ultimele recensăminturi, iar aceasta este împărțită pe categorii, în funcție de vîrstă, de

sex, de locul unde se găsește (sat-oraș) etc. De asemenea, se găsesc date despre structura socială și atitudinile diferitelor grupuri sociale; analize ale grupărilor din societate — etnice, religioase, cluburi, loji, societăți și organizații clandestine — și ale atitudinilor acestora față de religie, educație, curățenie corporală, dragoste filială, capitalism, iubire, onoare, străini. Există capitole speciale dedicate bunăstării oamenilor, educației și opiniei publice.

In ceea ce privește problema „transporturi", vom vedea că aceasta cuprinde o hartă a rețelei de drumuri; împărțirea acesteia în secțiuni, cu descrierea amănunțită a fiecăreia: suprafață, lățime, grad de înclinație, curbe, debleuri, rambleuri și poduri; o concluzie generală asupra fiecărei secțiuni de drum. Toate aceste date au fost adunate pentru a permite strategului și celui care se ocupă de problema transportului să facă o serie de calcule, ca de pildă: care este viteza maximă pe care cel mai mare și mai greu vehicul o poate dezvolta pe acest drum, din punctul A pînă la punctul B; cîte asemenea vehicule pot trece pe respectiva porțiune de drum înainte ca aceasta să se deterioreze?

Același lucru este valabil și pentru căile ferate. Și în cazul acestora se începe cu o hartă generală și detaliată în același timp, după care se redă întreaga rețea, de obicei pe profiluri. Profilul, bine desenat, pe baza unei documentări aprofundate, asigură informații despre unghiurile de înclinație, tuneluri, poduri, apeducte, rambleuri, debleuri, gări, ateliere de reparații pentru materialul rulant etc. De asemenea, pe aceste hărți și profiluri se găsesc și alte date, cum ar fi: natura terasamentului; greutatea și tipul șinelor; lungimea acestora; sistemul de semnalizare și de asigurare a circulației; inventarul tipurilor de material rulant și locomotive folosite pe respectivele porțiuni de cale ferată.

Avînd toate aceste date, strategul și ofițerul de stat-major vor putea să calculeze capacitatea de transport pe rețeaua de căi ferate a țării respective; să știe ce anume poate fi transportat cu trenurile și în ce cantități; să cunoască problemele de întreținere cărora trebuie să le facă față etc.

In legătură cu porturile interesează o altă serie de probleme, și anume: suprafața din mare protejată de diguri; adîncimea apei în rada portului (înălțimea mareelor); lungimea docurilor și adîncimea apei la chei; numărul de macarale existente pe docuri; mijloacele de transport care asigură degajarea de mărfuri a docurilor; depozitele și suprafețele folosite pentru depozitare; mîna de lucru și măiestria docherilor; aparatura necesară pentru conducerea activității portuare; mijloacele de reparații navale etc.

Toate aceste date și multe alte lucruri trebuie cunoscute dacă se plănuiesc ocuparea și folosirea, pentru propriile nevoi, a unui port, oriunde s-ar afla el. De asemenea, trebuie să fie cunoscute o serie de alte detalii, cărora de multe ori nu li se dă nici o importanță, dar care, pe timpul planificării acțiunii sau pe parcursul desfășurării ei, se dovedesc a fi capitale.

Iată un exemplu: ofițerii care se ocupau de pregătirea debarcării trupelor americane în Alger au primit informații foarte detaliate, cu excepția a două amănunte ce au scăzut mult din importanța celorlalte date și a căror necunoaștere putea avea consecințe dezastruoase. Unul din aceste amănunte consta în aceea că pe chei și pe toate suprafețele din portul Alger se găseau numeroase butoaie uriașe de vin și baloturi de paie. Consecința a fost aceea că înainte de a se începe debarcarea materialelor de luptă a fost necesară degajarea suprafeței portuare, ceea ce ar fi putut duce la ratarea operațiunii, dacă inamicul ar fi exploatat situația ivită. Al doilea amănunt se referea la rețeaua de drumuri. Astfel, trebuiau să fie debarcate în port un număr de avioane care, pe cel mai scurt drum posibil, să se îndrepte spre aerodromul Maisu Blanche de lîngă Alger. Dacă ar fi existat certitudinea că lățimea străzilor era de natură să permită avioanelor să se deplaseze cu aripi cu tot, n-ar fi fost necesar ca acestea să fie demontate. Neexistînd însă informații în acest sens, aripile au fost demontate înainte ca avioanele să părăsească puntea navelor de transport. Ulterior s-a constatat

că cel puțin o șosea din cele care duceau la aeroport era suficient de largă pentru a permite avioanelor să se deplaseze cu aripi cu tot. Prin aceasta s-a pierdut un timp prețios, cheltuindu-se totodată bani și muncă.

Se știe că forțele militare au altă structură în timp de război și alta în timp de pace. Totuși, un indice asupra puterii militare a unei țări îl constituie trupele existente în timp de pace și, ca atare, cei interesați trebuie să dețină cît mai multe informații despre acestea. Astfel, trebuie să cunoască numărul oamenilor aflați sub arme și împărțirea lor în forțe terestre, aviație militară și marină militară; organizarea tactică și administrativă; calitatea și cantitatea echipamentului militar din dotare; inventarul armamentului în funcție de tip, model și calități tehnico-tactice; poziția lucrărilor fixe de apărare; numărul, tipul și calitățile tehnico-tactice ale avioanelor și navelor militare; natura instalațiilor militare — arsenale, aerodromuri de campanie, șantiere și armurării, șantiere navale etc.; natura și calitatea serviciilor de spate, auxiliare și medicale. Pe de altă parte, interesează date privitoare la metodele și standardele de recrutare; metodele și durata instruirii ofițerilor; calitatea activității și lucrului de stat-major; identitatea celor mai importanți ofițeri; natura și forța tradiției militare; gradul de stimă pe care o arată poporul forțelor sale armate, de aici decurgînd două aspecte importante: măiestria militară și moralul trupelor. Fiecare dintre problemele enunțate aici trebuie, bineînțeles, detaliată și aprofundată. Să luăm, spre exemplificare, un element amintit doar în treacăt, și anume, aerodromul de campanie.

Despre un aerodrom trebuie cunoscute foarte multe lucruri și de naturi diferite. Intîi se face o analiză a modului în care poate fi folosit de un inamic probabil și cît de bine servește destinației sale. De aceea, trebuie să se cunoască exact: locul unde se găsește, atît pe hartă cît și în funcție de alte aerodromuri și centre de aprovizionare; la ce altitudine se găsește față de nivelul mării; de ce mijloace de aprovizionare dispune (locul său în rețeaua de transporturi

și comunicații); caracterul hangarelor și atelierelor aferente, al barăcilor, depozitelor de combustibili și lubrifianți, al depozitelor de muniții; ce tipuri de avioane pot să-l folosească și în ce număr (lungimea și tipul pistelor de aterizare și de manevră, sistemele de semnalizare, zonele de dispersare); ce fel de probleme de navigație aeriană se pun în cazul folosirii aerodromului respectiv (clima, vremea, munții și alte obstacole naturale, curenții aerieni); care sînt mijloacele de apărare antiaeriană și de fumizare-mascare de care dispune, precum și poziția lor etc.

In al doilea rînd, aerodromul se analizează din punctul de vedere al vulnerabilității la un atac. Și în acest caz, toate datele menționate anterior sînt bune, dar mai trebuie și altele. Noile informații se referă la: caracteristicile care permit identificarea din aer a aerodromului; mijloacele de camuflaj existente sau care pot fi prevăzute; vulnerabilitatea instalațiilor aeroportului la un atac aerian și în ce măsură acestea pot fi recuperate după un asemenea atac.

In al treilea rînd, despre un aerodrom trebuie să se stabilească dacă, în caz de ocupare, poate fi folosit de către cel care l-a capturat. In acest sens, sînt necesare informații din care să rezulte: dacă avioanele proprii pot folosi pistele existente; dacă este posibilă utilizarea instalațiilor aeroportului în cauză pentru repararea și adăpostirea avioanelor proprii; ce modificări se impun a fi făcute pentru ca în cel mai scurt timp posibil respectivul aeroport să devină utilizabil etc.

Cînd există informații care dau răspuns la toate întrebările puse mai sus, precum și la altele mai puțin importante, atunci se poate spune că și problema cunoașterii aerodromurilor de campanie ale unei țări este rezolvată. Intrebări de acest gen sînt valabile și în cazul bazelor navale, depozitelor, arsenalelor, navelor de război etc. Toate aceste informații obținute, puse cap la cap, formează o parte din conținutul informațiilor strategice.

Inainte de a trece la informațiile necesare strategiei din timp de pace, ne vom opri la trei aspecte referitoare la informațiile necesare pentru ducerea unui război. Aceste informații privesc bombardamentele strategice, războiul economic și politic și problema guvernelor militare de ocupație.

1. Bombardamentele strategice

Cel mai important lucru în cazul bombardamentelor strategice îl constituie alegerea obiectivelor de bombardat.

Dată fiind importanța elementului timp, este necesar ca în primul rînd să fie lovite acele sectoare ale mașinii de război a căror distrugere va afecta rapid și pentru o perioadă cît mai lungă de timp puterea de luptă de pe linia frontului.

Deoarece există cîteva asemenea sectoare și nu pot fi distruse toate odată (chiar dacă se folosește bomba atomică), este clar că obiectivele respective trebuie nu numai identificate, ci și clasificate în ordinea importanței lor.

Obiectivele ce se aleg constituie, în esență, punctele vulnerabile ale modului în care inamicul duce războiul și menține în funcțiune mecanismul social, iar aceste puncte nu se pot afla fără cunoașterea intregului mod de viață și de ducere a războiului de către el. Mai mult decît atît, înainte de a se afirma că un anumit sector al economiei este cel mai important pentru inamic, trebuie să se cunoască în detaliu importanța celorlalte.

După ce s-au stabilit punctele vulnerabile, trebuie adunate informațiile necesare planificării atacului ce urmează să distrugă obiectivele pe care inamicul le ascunde, le camuflează, le dispersează. Determinarea locului unde se află, vulnerabilitatea lor la bombe explozive sau incendiare, ușurința cu care pot fi reperate și altele sînt sarcini ce trebuie rezolvate tot cu ajutorul informațiilor strategice.

2. Războiul economic și politic

Războiul nu este întotdeauna convențional și, în fapt, multe războaie s-au dus cu arme neconvenționale. Aceste arme le numim arme politice și economice, iar războiul dus

cu ajutorul lor se cheamă război politic sau economic. Prin ambele forme de război se urmăresc două scopuri, și anume: pe de o parte, slăbirea capacității și voinței inamicului de a rezista și lupta, iar pe de altă parte, întărirea voinței și capacității proprii de luptă. Războiul politic poate fi definit ca o încercare de a atinge aceste obiective prin toate mijloacele avute la dispoziție, exceptînd mijloacele economice și cele pentru ducerea operațiunilor militare clasice. In forme deghizate și politicoase, la aceste două tipuri de războaie se recurge atît în timp de pace, cît și în stare de conflict armat, în ambele cazuri însă cerîndu-se informații.

Să ne oprim asupra obiectivelor care constituie preocuparea celor ce conduc războiul politic. In interiorul unei națiuni sînt multe asemenea obiective probabile, printre ele figurînd, pe unul din primele planuri, forțele armate și problema moralului acestora. Apoi, există disidenți politici; grupuri sociale care nu se încadrează în normele societății respective; cei lipsiți de unele privilegii; minorități naționale; lideri ai oamenilor muncii; pacifiști; gospodine nemulțumite; mame temătoare de viața copiilor; funcționari guvernamentali corupți și multe alte categorii de nemulțumiți, supărați, nesatisfăcuți și nedreptățiți.

Din punct de vedere economic, terenul de luptă îl constituie relațiile comerciale internaționale, aranjamentele financiare, iar în interiorul țării interesează sectoarele nevralgice din economie, care pot fi atinse pe alte căi decît cele militare.

Mijloacele pentru ducerea acestor forme de război sînt nenumărate și tot atît de dure ca și cele ale războiului clasic, multe cu vărsări de sînge. Incepem cu mijloacele cele mai blînde, și anume, cu adevărul — adevărul care să se reverse larg din posturi de radio a căror origine este cunoscută sau din ziare și manifeste (împrăștiate cu ajutorul avioanelor). Asemenea mijloace au fost folosite de aliați în cel de-al doilea război mondial.

După adevărul pur vine adevărul măsluit, numit propagandă deschisă, folosită de puterile Axei cu mult efect.

Urmează apoi ceea ce se numește propagandă neagră, despre care se pretinde că este opera unor elemente disidente din sînul inamicului, dar care în realitate este făcută în mare secret din afara granițelor țării respective. Propaganda neagră se face prin radio, manifeste, ziare trucate, scrieri falsificate și prin orice alte mijloace care pot fi inventate pentru a sluji scopului propus.

Un alt grup de mijloace cuprinde zvonurile inventate și răspîndite din om în om; îndemnurile la insubordonare și trădare; intimidarea; subversiunea; mita; șantajul; sabotajul; răpirea; asasinarea; ambuscada; bandele de teroriști și armata ilegală. O dată cu acestea apar toate mijloacele activității ilegale: personal clandestin; tipografii și posturi de radio ilegale; otrăvuri, explozive, substanțe incendiare și armament de calibru mic pentru bandiți, partizani și formații paramilitare.

Mijloacele războiului economic sînt „pure" față de cele ale războiului politic. Traduse în termeni tehnici, acestea sînt blocada, înghețarea fondurilor și creditelor, boicotul, embargoul și lista neagră pe de o parte, iar pe de alta subvențiile, împrumuturile, schimburile bilaterale, acordurile comerciale.

Inainte de a se calcula riscul, cheltuiala și eficacitatea probabile ale unor acțiuni de asemenea natură, trebuie să se cunoască bine societatea, politica și economia națiunii care formează obiectul atacului, să se aprecieze punctele vulnerabile și să se selecteze metodele de presiune, să fie cunoscute urmările fiecărei acțiuni. Toate acestea sînt posibile numai în condițiile existenței unor informații detaliate. Un război politic de tipul celui dus de Germania nazistă în Europa și de Japonia în Extremul Orient a fost posibil numai datorită unei supravegheri suprarafinate și unei cercetări de mare profunzime. Siguranța și oportunitatea cu care aceste state creau și manevrau grupurile disidente, intensificau îngrijorarea altora, agravau nemulțumirile și dezorientau grupările politice sau de altă natură, atrăgeau unele țări în or-

bita lor de influență economică, pe cînd pe altele le aduceau în stare de faliment total au fost posibile numai datorită informațiilor pe care le aveau la dispoziție.

3. Guvernul militar de ocupație

Responsabilitatea armatei crește în teritoriile ocupate, unde trebuie să asigure o bună desfășurare a activităților civile. Responsabilitățile respective revin, de obicei, unui guvern militar ce trebuie să se ocupe de o varietate de probleme, printre care : menținerea legalității și a ordinii ; supravegherea activității tribunalelor militare și civile ; apărarea civililor ; organizarea populației civile ; sănătatea publică și măsurile sanitare ; cenzura ; comunicațiile ; transporturile ; activitățile portuare ; serviciile publice ; banii și sistemul bancar ; finanțele publice ; controlul mărfurilor, prețurilor și al rațiilor ; agricultura ; industria ; comerțul intern și extern ; problemele puterii de muncă ; informațiile ; problema populației emigrate ; educația și învățămîntul ; statistica și multe altele.

Pentru a putea face față acestor probleme, cei care sînt însărcinați cu guvernarea și administrarea teritoriului ocupat trebuie să aibă la dispoziție toate informațiile cerute de buna desfășurare a activității.

Acest aspect al culegerii de informații nu trebuie neglijat, căci altfel apar greutăți anevoie de învins pe parcurs.

Pînă aici ne-am ocupat de problema informațiilor necesare pentru ducerea unui război, apoi am amintit de cele care trebuie spre sfîrșitul războiului.

Acum ne vom opri asupra problemelor care se impun a fi cunoscute la încheierea păcii și le vom ilustra printr-un exemplu de la sfîrșitul primului război mondial.

Cînd a plecat la Paris pentru negocieri, delegația engleză era echipată cu o serie de cărți, adevărate enciclopedii, asigurate de Ministerul de Externe. Sub formă de paragrafe prescurtate și apendice, ele conțineau cele mai importante documente de stat, tratate etc., avînd drept scop să asigure minimum de informații celor însărcinați cu elaborarea tratatului de pace. Tabla de materii a celor două volume consacrate Austro-Ungariei vă va lămuri asupra naturii acestora.

Studiul era format din șapte capitole mari, după teritoriile care formaseră fostul Imperiu Austro-Ungar. Fiecare capitol cuprindea datele istorice, geografice și demografice referitoare la ținutul respectiv, date mai mult sau mai puțin detaliate. Toate aceste date au ajutat la delimitarea mai precisă a noilor state și nimeni dintre cei care au citit lucrările respective nu poate spune că s-a acționat în necunoștință de cauză.

Existau multe astfel de volume, toate punînd accentul pe problemele care erau în discuție. De exemplu, în volumul despre Franța, un capitol amplu se ocupa de problema Alsaciei și Lorenei ; cel despre Germania cuprindea capitole despre Silezia, canalul Kiel și colonii ; cel despre Turcia conținea un excelent studiu asupra problemei strîmtorilor ; mișcării iugoslave i se consacra un studiu aparte etc.

Toate acestea s-au dovedit necesare și utile atît pentru încheierea păcii, cît și pentru menținerea ei. La întrebarea dacă ele servesc și cauzei apărării intereselor naționale, răspunsul este, de asemenea, pozitiv.

Este deci foarte probabil că un program de elaborare a unor asemenea enciclopedii va fi pus pe picioare de guvern, deoarece se cunosc aceste necesități, iar cheltuielile, oricît ar fi de mari, sînt răsplătite.

Dar, în afară de enciclopedii, mai există și alte două forme de concentrare a informațiilor, și anume : a) studiul detaliat de problemă și b) nota informativă (informația la fața locului).

a) Obiectivele urmărite de o țară pe timp de pace sînt numeroase și strategia folosită pentru a le atinge cuprinde multiple fațete. In orice parte ai privi în lume găsești, în ziua de azi, un obiectiv urmărit de țara ta. Dacă luăm un ziar oarecare găsim, în fiecare zi, o mulțime de știri care

prezintă interes (într-un grad mai mare sau mai mic) pentru mulți dintre cei care făuresc politica statului.

Cineva din guvern — care probabil a primit vreuna din știrile de mai sus înainte de a fi apărut în presă — a trebuit să inițieze o acțiune, să continue o acțiune sau să schimbe cursul acțiunii pe care deja o începuse. Pentru aceasta, el a avut nevoie de un studiu detaliat în problema respectivă, bazat pe informațiile aflate la dispoziție.

b) Informațiile cuprinse în nota informativă sînt cele ce se obțin prin întrebări inocente și se referă la chestiuni mărunte în aparență, dar care dau consistență studiilor și enciclopediilor. Astfel de întrebări pot fi: care sînt unitățile administrative ale Birmaniei; cum este apa de băut la Hong-Kong; care sînt caracteristicile curentului electric din rețeaua publică a Sidney-ului; care-i cea mai bună hartă a orașului „X“? Unele răspunsuri la aceste întrebări sînt importante pentru studiile strategice și enciclopedice, altele nu sînt, dar toate la un loc ajută la cunoașterea necesară planificării și întreprinderii anumitor acțiuni.

B. ELEMENTUL CARE SE SCHIMBĂ CONTINUU — ELEMENT CE TREBUIE RAPORTAT

In paginile precedente ne-am ocupat de cunoașterea unor stări de lucruri la un moment dat. Dar, o asemenea stare de lucruri apare ca un monument înghețat în mijlocul fluviului curgător al vieții. Informațiile prezentate ca vitale pînă în prezent ar fi suficiente dacă n-ar exista și elementul mișcării, evoluția în tot ceea ce ne înconjoară. Informațiile menite să satisfacă cerințele moderne trebuie să țină seama în permanență de acest element al evoluției și schimbării.

Sarcina de a ține evidența schimbărilor revine „informării curente“, care trebuie să aibă în vedere faptul că există foarte multe tipuri de schimbări.

De exemplu, este important de știut că forțele armate ale unui inamic probabil sînt demobilizate; este însă la fel de important să știm că inamicul își mobilizează armata, creează noi unități sau își reorganizează forțele armate în funcție de noul armament din dotare sau conform unei noi concepții tactice.

De asemenea, nu este lipsit de importanță să cunoaștem că o țară prietenă prosperă, dar tot atît de important este să cunoaștem că ea decade. Același lucru se poate spune despre venirea la putere a unui guvern prieten într-o țară pînă atunci ostilă statului nostru; dar și venirea la putere a unor oameni care ne sînt ostili prezintă cel puțin aceeași importanță.

De fapt, direcția în care are loc schimbarea este cîteodată mult mai importantă decît cunoașterea exactă a cantității și efectului acesteia. Deci, direcția schimbării constituie un element de cea mai mare semnificație.

Supravegherea de zi cu zi fiind una din cele mai importante sarcini ale informațiilor, se pune problema care fenomene anume trebuie puse sub observație? Există două moduri de a răspunde la această întrebare.

Unul ar fi acela că toate domeniile de activitate trebuie clasificate în funcție de interesul prioritar recunoscut sau previzibil pe care-l reprezintă pentru marea strategie a statului nostru. Dacă s-ar adopta această metodă, atunci principala sferă de preocupări pentru informațiile noastre ar fi într-un anumit moment sau programele de cercetări în domeniul războiului și armamentului nuclear, biologic și chimic, sau conjunctura pieții internaționale. O altă sferă de preocupări ar fi dată de schimbările în situația militară mondială, în bunăstarea economică a lumii și în stabilitatea politică de pe glob. Totuși, va fi greu de făcut o asemenea clasificare, și chiar dacă s-ar face nu întotdeauna rezultatele ar fi cele mai fericite.

Al doilea mod de a răspunde la întrebare este acela de a ne folosi de vechile „rubrici“ ale activității umane, așa cum au fost stabilite de către sociologi, deși există pericolul

de a amesteca problemele importante cu cele lipsite de acest caracter. Noi adoptăm cel de-al doilea mod de abordare a problemei, avînd în vedere următoarele subdiviziuni:

1. Personalităţi

Conform principiilor prezentate mai înainte, orice serviciu de informaţii se ocupă de biografiile şi acţiunile oamenilor importanţi la un moment dat, ţinîndu-se seama de toate schimbările survenite în conducerea unui stat. Este însă mult mai important de ştiut cine vor fi personalităţile politice, ştiinţifice şi sociale ale zilei de mîine.

Nu încape îndoială că viitorul va alege la întîmplare asemenea persoane, dar alegerea se va face dintre un număr foarte limitat de candidaţi. Aceşti candidaţi sînt cei care acum intră în afaceri, în armată, în mişcarea sindicală, în politică, în artă, în învăţămînt sau în mişcarea clandestină. Sarcina informaţiilor este de a afla cine se preconizează a fi viitorul lider şi de a-i observa ascensiunea.

Deoarece omul este atît produsul mediului înconjurător, cît şi un factor care participă la modelarea acestui mediu şi întrucît nu există doi oameni la fel, serviciile care se ocupă de această problemă trebuie să cunoască foarte multe lucruri despre cei pe care-i supraveghează. Astfel, trebuie să fie cunoscute caracterul, ambiţiile, opiniile şi părţile slabe ale oamenilor respectivi, influenţa pe care o exercită şi ce anume îi influenţează în activităţi. Trebuie cunoscuţi prietenii şi rudele lor, precum şi mediul politic, economic şi social în care trăiesc şi se mişcă.

Numai cunoscînd aceste probleme se pot prevedea sensul în care noul lider va acţiona şi schimbările ce vor avea loc.

2. Domeniul geografic

Descrierile din punct de vedere geografic deja existente asupra altor ţări trebuie detaliate şi extinse. De asemenea, tot ce se descoperă nou în domeniul geofizicii trebuie să-şi

găsească oglindirea în informaţiile strategice. Astfel, în enciclopedii trebuie să se treacă tot ceea ce priveşte eroziunea solului, cursurile rîurilor şi fluviilor, amenajarea porturilor, noile hidroamenajări şi hidrocentrale, rezervele de apă potabilă, ce s-a descoperit nou în domeniile hidrografic, geodezic şi geologic etc.

3. Domeniul militar

Pornind de la presupunerea că se cunosc bine modul de organizare, puterea şi forţa armatelor din celelalte ţări, trebuie însă să se ţină seama de toate schimbările survenite în domeniul militar. Astfel, este necesar să se cunoască orice nouă legislaţie care stabileşte mărimea şi calitatea armatei pentru următorii ani, metodele de recrutare, succesul sau insuccesul acestora, schimbările survenite în instruirea soldaţilor şi ofiţerilor, modul de îndoctrinare a trupelor, clasele sociale din care este recrutat corpul ofiţerilor, starea materială a soldaţilor şi ofiţerilor. De asemenea, indiferent care ar fi greutăţile, trebuie să se afle şi acele schimbări pe care alte ţări le consideră secrete militare, aşa cum ar fi: nave; noi tipuri de avioane; noi tipuri de arme de orice natură; noi mijloace, instrumente şi dispozitive destinate creşterii eficacităţii pe timpul luptei; schimbările în ce priveşte moralul trupelor şi loialitatea lor faţă de guvern şi de conducerea politică a ţării etc.

4. Domeniul economic

Pornind din nou de la faptul că informaţiile care au fost consemnate în enciclopedie s-au referit la o anumită perioadă, pentru a se putea lua măsuri eficiente este necesar să se ţină seama de toate schimbările din economie şi de dezvoltarea ulterioară a acesteia. Astfel, este indicat să se aibă în vedere şi să se consemneze toate teoriile economice care apar şi influenţa lor asupra politicii oficiale. De asemenea, să se caute informaţii de natură economică legate de dezvoltarea, întreţinerea şi înzestrarea forţelor armate, pre-

cum și date despre reorganizările administrative și schimbările în politica economică a guvernului, schimbări care afectează industria, finanțele, agricultura, comerțul extern și intern. Trebuie cunoscute schimbările care intervin în mărimea și distribuirea bogăției și venitului național, cele privind nivelul de trai, șomajul. Să se supravegheze îndeaproape producțiile agricole, dezvoltarea unor noi tehnici de muncă în agricultură, noile mașini agricole, folosirea și exploatarea terenurilor arabile și îngrășămintelor, planurile de irigare etc. Este necesar să se cunoască descoperirea unor noi procese de producție, apariția de noi ramuri industriale sau de exploatări miniere. Interes major prezintă dezvoltarea transporturilor și, mai ales, descoperirea și folosirea unor noi mijloace de transport, creșterea parcurilor auto, de locomotive și material rulant, de avioane de transport, de nave fluviale și maritime. De asemenea, de mare importanță în epoca modernă sînt descoperirile în domeniul cercetării nucleare și depistarea de noi zăcăminte de uraniu.

5. Domeniul politic

Aici trebuie să se cunoască schimbările profunde: noile orientări politice; tendințele spre unitate națională; partidele politice; grupările fracționiste; schimbările din doctrinele politice ale diferitelor partide. De asemenea, este bine să se posede date despre relațiile dintre autoritățile politice centrale și regionale, precum și despre schimbările de orientare în politica internă și externă. Orice legislație nouă care afectează climatul politic intern, precum și consecințele acesteia trebuie să fie urmărite atent.

6. Domeniul social

In cazul acesta se impune supravegherea atentă a populației, avîndu-se în vedere mai ales sporirea sau scăderea numărului ei, ritmul anual de creștere, schimbările în ceea ce privește grupele de vîrstă, repartizarea populației în producție, clasele de consum. De asemenea, trebuie să se ur-

mărească raporturile între sat și oraș, precum și migrația populației dintr-o regiune în alta, iar în cazul acesta este necesar ca pînă în momentul încheierii unui astfel de proces prin stabilirea populației în anumite centre să se supravegheze îndeaproape grupurile care migrează.

Pot să aibă loc schimbări în structura socială a populației, iar acestea trebuie să fie cunoscute. Astfel, se cer răspunsuri la întrebări de genul următor: ce grupuri sau clase sociale trec în fruntea societății și care sînt cele ce decad; care sînt schimbările privind forța de muncă; ce se întîmplă în cadrul bisericii; cine sînt cei care se înscriu în diferite cluburi și ce fel de cluburi sînt acestea; cine fondează loji sau societăți secrete ș.a. Serviciile de informații nu trebuie să scape din vedere schimbările din modul de viață și pe cele care privesc condițiile de locuit, de trai și distracțiile familiale. Nu sînt lipsite de interes nici schimbările referitoare la modă și maniere, precum și la programele instituțiilor de educație și cultură. Pentru un ofițer de informații trebuie să constituie o problemă importantă atît schimbările din cărțile de istorie pentru școlile elementare cît și cele din programele facultăților. O atenție permanentă trebuie acordată politicii duse de guvern în domeniul învățămîntului de toate gradele, precum și raporturilor dintre guvern, pe de o parte, și organizațiile neguvernamentale, pe de alta (biserica, sindicatele, cluburile și diverse asociații). Este obligatoriu să fie cunoscute și schimbările care au loc în cadrul grupărilor economice, culturale și sociale. Situația grupărilor minoritare sau fracționiste, care datorită naturii lor determină schimbări în comportamentul oamenilor din toate păturile sociale, reclamă o supraveghere atentă.

7. Domeniul moral

In cadrul acestei probleme trebuie sesizate schimbările care au loc în ceea ce privește concepțiile de viață, și anume: recrudescența ori dispariția sentimentelor religioase, a patriotismului și naționalismului, creșterea sau pierderea în-

crederii în sistemul social și în regim, precum și în miturile și tradițiile naționale.

Nu este lipsit de interes dacă atitudinea poporului se poate schimba ori s-a schimbat față de unele acțiuni, stări de lucruri etc., cum ar fi: epurarea elementelor disidente sau indezirabile; naționalizarea proprietății private; partidul de guvernămînt; căsătoria; educația; drepturile minorităților; serviciul militar obligatoriu și altele.

8. Domeniul tehnico-științific

Intrucît lumea viitoare va fi produsul științelor și tehnicii, acest domeniu trebuie supravegheat cu o atenție întotdeauna trează. Trebuie cunoscute toate descoperirile ce se fac și care ar putea avea o semnificație pentru dezvoltarea matematicii, fizicii, chimiei, zoologiei, geografiei, climatologiei și astronomiei. Să se cunoască ce se întîmplă în domeniul învățămîntului. Ce știu absolvenții de la secțiile de sociologie, economie, psihologie, geografie, drept și istorie din cadrul învățămîntului superior? Ce idei noi și-au însușit, pornindu-se de la ipoteza că acestea ar putea să aibă puterea de influențare pe care au avut-o cele ale unui Locke, Rousseau, Darwin, Pavlov, Freud sau Hanshofer? Ce se întîmplă în institutiile de învățămînt medical și în chimie? Care sînt noile diagnostice, noile tratamente, noile medicamente? Ce se petrece în telecomunicații cu telefonul, telegraful, cablurile submarine și, în primul rînd, cu radioul? Ce se întîmplă în cartografie? Ce zone ale lumii sînt trecute pe hartă? In ce scopuri noi se folosesc teoriile vechi și la ce lucrări noi se folosesc materialele vechi? Cum sînt aplicate unele dintre acestea — sau toate — în domeniul militar?

Paragrafele precedente acoperă o suprafață mare a activităților umane. Le-am înșirat pe toate doar pentru a crea o imagine asupra dimensiunilor acestei probleme, și în nici un caz pentru a impune aparatului de informații să supravegheze încontinuu, atent și sistematic fiecare domeniu de activitate umană. Din contră, se poate considera că în această enumerare se enunță probleme potențiale care trebuie raportate organelor de informații.

Intrebarea care se pune însă imediat este următoarea: ce fragment din acest întreg imens trebuie să fie pus și ținut sub observație? Nu există un răspuns categoric. Singurul răspuns logic este cel dat sub următoarea formă: se pun sub observație numai acele fragmente care prezintă importanță pentru interesele naționale actuale sau pentru anumite probleme ce se profilează la orizont.

Deci, în primul rînd trebuie să ne ocupăm de acele probleme care prezintă o importanță bine stabilită la nivel național.

Aceste probleme se schimbă de la țară la țară și în funcție de perioadele istoriei.

Nu se poate susține că stabilirea priorităților se poate face numai aplicîndu-se cu bun simț principiul „interesului național". Probabil — și aceasta este părerea noastră —, cea mai mare greutate căreia trebuie să-i facă față aparatul de informații este nu atît cunoașterea problemelor prezente și a celor care se întrezăresc, cît încercarea de a prevedea și identifica acele situații și stări de fapt ce vor deveni probleme.

Cum acest element din cadrul informațiilor își îndeplinește menirea în mod conștient, el aduce prospețime conținutului elementului descriptiv, de bază. De asemenea, el face o legătură între ceea ce a fost și ceea ce va fi, între elementul descriptiv și cel speculativ.

C. ELEMENTUL SPECULATIV — INTERPRETAREA ȘI APRECIEREA INFORMAȚIILOR

Pentru a prezenta acest element — cel mai important și mai complicat din componența informației strategice — este bine să recapitulăm cîteva fapte foarte cunoscute.

Lumea actuală este compusă din state suverane, iar relațiile dintre acestea și țara noastră se întind pe toată gama posibilă, de la cele mai cordiale pînă la starea de beligeranță. Noi încheiem acorduri bilaterale sau multilaterale cu alte state sau grupuri de state, exercităm presiuni pentru a ne asigura securitatea, ducem războaie. Pentru a putea face toate aceste lucruri trebuie să prevedem rezultatele lor. Trebuie să fim pregătiți pentru viitor și, în practică, depunem toate eforturile pentru a nu fi prinși pe picior greșit în nici o situație. Nimic din ceea ce se întîmplă nu trebuie să fie neașteptat, să ne surprindă.

Problema pe care o pune acest capitol se referă la ce anume trebuie să știe un stat ca să poată prevedea cursul evenimentelor viitoare; ce trebuie să cunoască despre celelalte state suverane pentru a ști ce acțiuni vor întreprinde din proprie inițiativă sau ca răspuns la un stimul din afară?

Deci, ce trebuie să știe statul în cauză despre alte state pentru a le putea prevedea acțiunile?

Vom crea un stat imaginar, Orsinia, pentru a-l folosi ca să dăm răspuns acestei întrebări, precum și altora.

Despre Orsinia, statul interesat trebuie să cunoască două lucruri, și anume: care este statutul strategic al Orsiniei și ce puncte vulnerabile caracterizează respectivul statut? Dacă statul interesat este în măsură a răspunde la aceste întrebări, atunci va putea răspunde și la următoarea: ce acțiuni va întreprinde Orsinia din proprie inițiativă sau ca răspuns la o acțiune inițiată de altă țară?

A da răspuns la toate întrebările de mai sus este dificil, dar nu aceasta este problema aici. Problema este să evidențiem stările de lucruri pe care este necesar să le cunoaștem și metoda ce trebuie să o folosim în acest scop. Problema este deci de a identifica acele cunoștințe care să constituie baza solidă a speculațiilor noastre și să ne ghideze în acest proces.

Să detaliem cîteva noțiuni pe care le-am folosit pînă în prezent, pentru a înțelege mai bine mecanismul acestui proces speculativ-apreciativ.

a) Prin *statut strategic* se înțelege influența pe care o poate exercita Orsinia într-o situație internațională în care statul interesat are un obiectiv strategic major. Prin situații internaționale înțelegem orice deosebiri de păreri, neînțelegeri, dispute — mărunte sau majore — ce pot avea loc între state suverane și care au o influență asupra securității imediate sau mai îndepărtate a lumii. De asemenea, prin situație internațională înțelegem orice schimbare în relațiile dintre statele lumii, care prin natura ei are un efect negativ asupra securității și bunăstării Orsiniei. Dată fiind actuala situație din lumea contemporană, pot exista și unele relații pe care Orsinia le poate neglija ca neavînd nici o legătură cu securitatea și bunăstarea ei, precum și multe împrejurări în care ea va încerca să influențeze mersul lucrurilor.

b) Prin *influență* înțelegem acționarea prin oricare dintre mijloacele pe care le folosesc statele în timp de pace sau de război — propagandă, amenințări politice și economice, negocieri, acțiuni ostile etc. Deci, statutul strategic înseamnă toate mijloacele pe care le are la dispoziție Orsinia pentru a acționa, la care se adaugă hotărîrea și capacitatea ei de a le folosi.

c) Pentru a ajunge la cunoașterea statutului strategic există o seamă de alte lucruri care trebuie știute, primul dintre acestea fiind probabil *situația obiectivă* în care se așteaptă ca Orsinia să acționeze. Sînt cel puțin două elemente constante în fiecare situație obiectivă, și anume: așezarea geografică și elementul timp. Ar mai fi și alte elemente, care însă pot varia de la o situație la alta. Să enumerăm la întîmplare, cu titlu de exemplu, cîteva: gradul de periculozitate real sau imaginar cuprins în situație; măsura în care poporul Orsiniei apreciază acest grad de periculozitate și acceptă sacrificiile ce trebuie să le facă pentru a lichida situația existentă; cine sînt prietenii pe care poate conta Orsinia în situația dată; cît și ce sprijin poate primi de la aceștia; ce prieteni are adversarul Orsiniei și cît de dispuși sînt aceștia să-l ajute?

Elementele constante ori variabile ale situației, pe care le-am amintit mai sus, au o importanță deosebită și în funcție de ele aceasta poate fi depășită fără urmări. Dar sînt situații cînd contează și alte două elemente extrem de importante.

Primul este dat de eficacitatea, greutatea și aplicabilitatea mijloacelor pașnice ale politicii și strategiei Orsiniei. Al doilea constă în potențialul de război al Orsiniei.

Prin mijloace pașnice se înțelege întreaga serie de acțiuni cuprinsă între o obiecțiune politicoasă sub formă de notă diplomatică și blocada economică totală.

Prin potențial militar se înțelege puterea posibilă de care dispune Orsinia pentru a duce războiul. Vorbind despre potențialul militar se poate face distincție între forțele aflate sub arme la un moment dat — armata regulată — și forțele mobilizabile. Această împărțire este oarecum artificială, întrucît nici armata regulată nu este pregătită pe deplin de luptă în orice clipă, avînd nevoie de o perioadă de timp în care să se pună pe picior de război.

Problema care se pune în prezent este deci următoarea: ce trebuie să știm cu privire la situația obiectivă, mijloacele pașnice, armata regulată și potențialul militar ale Orsiniei?

a) In ceea ce privește situația obiectivă, aceasta nu există în prezent, dar organele de informații trebuie să și-o imagineze. In acest scop, trebuie cunoscute toate datele care formează elementul descriptiv și cel de informare curentă ce alcătuiesc informațiile. Așa de exemplu, trebuie cunoscute structura politică și economică a Orsiniei, tensiunile interne (politice și economice), relațiile ei externe și planul strategic maximal pe care și l-a propus. De asemenea, trebuie cunoscute o seamă de lucruri despre geografia strategică a tuturor părților în conflict și să existe o bază rațională pentru a calcula factorul timp.

Informarea curentă are datoria de a pune în temă aparatul de informații în mod oportun cu toate schimbările survenite și pe care ea le stabilește clandestin sau deschis, în așa fel încît aprecierea și prevederea viitoarelor acțiuni să pornească de la o bază cît mai reală.

Merită să fie subliniat faptul că orice calcul privitor la statutul strategic, care nu este bazat pe o situație dată, nu are nici un sens. Numai un context dat asigură un sens speculației și aprecierilor. A vorbi despre modul în care va acționa Orsinia fără a delimita o situație dată sau a considera că va folosi aceleași mijloace indiferent de situație, înseamnă o pierdere inutilă de timp. Nu poate fi vorba de calculul potențialului pentru atingerea scopurilor propuse prin mijloace pașnice și militare, atîta timp cît acest calcul se face în gol. Numai în momentul în care se delimitează adversarul, perioada, locul și mijloacele probabile care vor fi folosite, calculul capătă greutate.

b) Referitor la mijloacele pașnice trebuie precizat că cunoașterea lor este bazată pe informații obținute despre stabilitatea internă a Orsiniei, puterea și modul în care și-a înfăptuit politica externă în trecut, mijloacele ce le are la dispoziție și modul cum le va folosi, cu ce greutate și eficiență. La aceste întrebări se poate da un răspuns competent numai cînd cunoașterea Orsiniei de către organele de informații ale statului interesat este comparabilă cu cea a ministrului de externe sau chiar cu a șefului statului orsinez. Organele de informații pot spera să posede asemenea cunoștințe numai dacă au studiat profund și sistematic politica, societatea, economia, moralul poporului și sînt capabile să se pună în locul ministrului de externe al Orsiniei pentru a judeca situația din perspectiva acestuia. Aceste informații se pot obține, iar ideal este ca ele să aibă un caracter obiectiv, corect, complet, la zi și oportun.

c) In ceea ce privește armata regulată și potențialul militar. Informațiile despre armata regulată sînt culese de oameni care au această sarcină. Prin natura atribuțiilor lor, cei mai indicați sînt atașații militari, aero și navali acreditați în Orsinia, cărora li se permite să cunoască unele date generale privind organizarea militară a țării respective.

Aceste cunoştinţe sînt permise de Orsinia în schimbul unor informaţii similare obţinute de propriii ataşaţi. Nu intră în această categorie de informaţii cele referitoare la caracteristicile celui mai nou armament din dotare, noua tehnică de luptă, modul de folosire a ei, noua doctrină tactică etc., care sînt păstrate ca secrete de stat.

Cînd se află totuşi şi aceste lucruri, înseamnă că informaţiile respective sînt rezultatul acţiunilor clandestine. Oricum, vor fi mai greu de cunoscut armele pe care Orsinia le ţine atît de secrete, încît nici propriile forţe armate nu le cunosc şi nu fac instrucţie cu ele.

O altă problemă care se pune este aceea de a afla ce forţe militare poate mobiliza la un moment dat Orsinia pentru a face faţă unei situaţii grave. De cîţi soldaţi dispune pentru a lupta în forţele terestre, navale şi aeriene şi ce grad de instruire au aceştia pentru a folosi în condiţii optime tehnica modernă din dotare?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, organele de informaţii trebuie să cunoască o mulţime de date despre resursele actuale şi latente ale Orsiniei şi să aibă voinţa, priceperea şi măiestria de a le exploata cu aceeaşi competenţă ca a Marelui Stat-Major al armatei orsineze. Nu mai este nevoie să subliniem aici pregătirea şi competenţa militară, politică şi economică ale celor care efectuează aceste aprecieri.

Care sînt resursele Orsiniei? Apreciem că acestea sînt următoarele: aşezarea geografică; caracteristicile şi mărimea teritoriului naţional; populaţia, în special cea cuprinsă între 17 şi 45 de ani, precum şi sănătatea, vigoarea, gradul de pregătire generală şi tehnică ale acesteia; resursele de materii prime şi de energie ce le posedă sau la care are acces, aşa cum ar fi mineralele (inclusiv uraniul), apele etc. Urmează apoi proviziile de hrană şi resursele de alimente; industria şi mijloacele de distribuire a produsului finit; reţeaua transporturilor şi numărul de vehicule şi material rulant; structura politică a statului şi stabilitatea sa internă; structura socială; calităţile morale ale populaţiei.

Dacă organele specializate deţin informaţii complete despre problemele enunţate mai sus, ele cunosc deja o bună parte din ceea ce constituie potenţialul militar al Orsiniei.

Dar organele de informaţii ştiu ceea ce înseamnă o mobilizare şi ce implică ea. In fond este vorba de o ajustare naţională, deoarece acum se va pune pe prim plan securitatea ţării şi nu bunăstarea populaţiei, iar asta înseamnă că un procentaj foarte mare din cea mai productivă populaţie va fi luat sub arme. Procentul poate reprezenta 10% din numărul total al locuitorilor ţării sau chiar mai mult, iar restul populaţiei trebuie să-i asigure acestui grup mîncare, condiţii de locuit, haine, asistenţă medicală, mijloace de transport şi comunicaţii. De asemenea, acestui grup trebuie să i se asigure armele şi tehnica de luptă.

In funcţie de aceste date se fac reajustări în politică, în economie, în domeniul social şi în morală. In politică, puterea se concentrează, guvernul căpătînd puteri depline, iar pentru a ne da seama de succesul acestei acţiuni trebuie să avem la dispoziţie un tratat de ştiinţă politică aplicabilă ţării respective.

In ceea ce priveşte economia, aceasta trebuie trecută pe picior de război şi pentru a şti cum se va proceda este necesar ca organele de informaţii să cunoască trei categorii de date:

— utilajul fix existent în economie; resursele de energie; forţa de muncă; rezervele de materii prime şi de înlocuitori;

— timpul necesar pentru a transforma industria grea în industrie de război; cît de rapid şi de eficient se poate face acest lucru;

— în ce măsură este capabil guvernul să facă aceste transformări; măiestria cu care alocă fondurile, materiile prime, utilajele pentru a atinge o producţie maximă în scurt timp; în ce măsură e capabil guvernul să facă viaţa civililor tolerabilă în aceste condiţii intolerabile?

Aceste informații nu se obțin la fel de ușor ca cele privitoare la o porțiune de șosea dintre două orașe. Pentru a putea intra în posesia lor, organele de informații trebuie să folosească toate mijloacele posibile, oricît de neortodoxe ar fi ele.

O altă reajustare este cea socială și se referă la modul în care privește populația condițiile din timp de război. In sfîrșit, ultima reajustare privește morala națională, respectiv ceea ce este considerat rău. Aceste două probleme trebuie rezolvate corespunzător, deoarece cunoașterea lor permite o apreciere realistă a spiritului de sacrificiu al ostașilor, a calităților, în ultimă instanță, a forțelor armate.

După ce se cunosc statutul strategic al Orsiniei, punctele ei vulnerabile, precum și statutul strategic și punctele vulnerabile ale celorlalte țări implicate în conflict, putem spune că sîntem în situația de a prevedea cursul probabil al evenimentelor.

Pentru a da consistență acestor preocupări trebuie însă cunoscute încă două lucruri. In primul rînd, este necesar să se știe cum a acționat Orsinia în trecut în situații similare. Totuși, cunoașterea acestui fapt nu este determinantă, deoarece s-ar putea ca Orsinia să o rupă cu trecutul chiar în situația dată. In al doilea rînd, se impune cunoașterea modului în care aceasta își estimează statutul în situația dată. De reținut faptul că Orsinia nu este imună la greșeli de apreciere a situației, așa cum au făcut, de exemplu, Germania și Japonia, care s-au supraapreciat și au subapreciat adversarii.

Este bine să se sublinieze că organele de informații nu pretind că prevederile lor sînt infailibile, dar susțin că ele sînt bazate pe cele mai obiective și mai verificate date. Organele de informații sînt capabile să prevadă naționalizarea unei ramuri industriale în Anglia în următoarele șase luni și efectul acestui act asupra balanței de plăți. De asemenea, pot prevedea cum va reacționa o anumită țară la un stimul din afară, stimul cum ar fi, de exemplu, politica S.U.A.

La întrebarea dacă asemenea aprecieri și prevederi au vreo valoare, răspunsul este că da, cu condiția ca baza de la care se pornește să fie corectă.

In practică, multe astfel de prevederi făcute de experți au fost foarte aproape de ceea ce s-a întîmplat în mod real; de aceea, înțelepciunea umanității este mare nu numai în realizări, dar și în prognoze.

APARATUL INFORMATIV

Este imposibil să separăm problema culegerii informațiilor strategice de aceea a creării și funcționării unui aparat informativ. In capitolul de față vom încerca să concentrăm problemele referitoare la organizarea unui aparat informativ, selecționate și interpretate prin prisma experienței din timpul și de după cel de-al doilea război mondial în domeniul informațiilor. Nu vom încerca să epuizăm subiectul și nici să facem statutul unui asemenea organ administrativ, ci ne vom opri la zece probleme de principiu.

PROBLEMA Nr. 1: Este necesar ca aparatul informativ să fie organizat pe criterii regionale sau funcționale (de probleme)?

Informațiile strategice se ocupă de țări străine și de viața complexă a popoarelor respective. Cetățenii oricărei țări — inclusiv ai celor care prezintă cea mai mare importanță pentru informațiile noastre strategice — se comportă în foarte multe feluri. Se comportă ca militari, organizați în instituții militare; ca politicieni, angajați în ordonarea relațiilor formale dintre ele; ca economiști, asigurîndu-și bunurile necesare vieții; ca ființe sociale, morale și intelectuale, preocupate de conștiințele, mințile, virtuțile și defectele

lor. Informațiile strategice, care au ca obiect supravegherea și investigarea națiunilor străine, se ocupă de ei atît din punct de vedere național, cît și din cel al comportamentului. Se ocupă de ei atît ca suedezi, francezi, ruși și belgieni, cît și ca militari, politicieni sau economiști. Mai mult decît atît, se ocupă de ei ca fiind un întreg, acționînd în dublă calitate : de suedezi și oameni de afaceri, parteneri într-un acord comercial ; de francezi și oameni politici, căutînd alianțe în vederea asigurării securității de stat etc. Intrebarea este cum îți organizezi aparatul informativ pentru a cuprinde în bune condiții atît caracterul specific național, cît și cel funcțional al existenței națiunii străine ?

Necazurile încep încă din perioada pregătirii cadrelor în sistemul de învățămînt american. Unii oameni devin experți în problemele unei zone geografice, ale unei regiuni sau chiar ale unui singur stat. Istoricii moderni, geografii și licențiații în științe politice, de exemplu, au tendința de a se specializa și țintesc să învețe totul despre, să spunem, Grecia, Peninsula Iberică ori America Latină. Ei învață limbile care se vorbesc în regiunile menționate, călătoresc în țările respective ori de cîte ori li se ivește ocazia, scriu cărți și studii despre acestea. In cărți, de multe ori, își depășesc domeniul de activitate, scriind și despre lucruri în care nu sînt specialiști.

Alte grupuri de oameni își dedică timpul studierii unui subiect sau unei anumite probleme. Mulți economiști și sociologi, de exemplu, caută să descopere legile economice sau sociale care acționează și sînt aplicabile atît în Japonia, cît și în Egipt sau Olanda. Ei se specializează în „economie" sau „sociologie" și de multe ori fac acest lucru folosindu-se de termeni pur teoretici, fără a porni în investigațiile lor de la o țară sau de la un popor anumit. Alteori, cînd pornesc totuși de la un cadru statal, atunci acesta este cel aflat la îndemîna oricui : cel al propriului stat. Acești specialiști nu învață limbi străine sau, dacă o fac, își însușesc acele limbi în care găsesc literatură de specialitate, și anume, franceza și germana.

Să presupunem că se pune problema unui împrumut economic pentru Iran și trebuie făcut un studiu din care să rezulte în ce măsură împrumutul respectiv va ajuta la redresarea economiei Iranului. Ce fel de organizație va rezolva mai bine problema : una care va avea o secție iraniană în componența sa sau una ce va dispune de o secție economică ?

Regionaliștii spun că dacă nu sînt cunoscuți și înțeleși iranienii, comportamentul lor tradițional, miturile naționale, caracterul politicii și societății iraniene, nici un fel de analiză economică nu va da un răspuns corect. Economiștii sau experții de problemă spun că considerațiile economice stau deasupra acestor lucruri ; că problema economică iraniană nu-i cu nimic deosebită de alte probleme economice ; că sarcina economiștilor este de a descoperi legile universale ale activității economice ; că dacă regionaliștii îi asigură cu translatori și oameni de legătură ei rezolvă problema.

Din această controversă rezultă următoarele : pentru un astfel de studiu trebuie oameni care să cunoască bine Iranul (și am sublinia : oameni care să cunoască limba persană) și oameni care să se priceapă în probleme economice. In ceea ce privește dilema cine să aibă funcția de comandă în această unitate, răspunsul e mult mai greu de dat. In ce ne privește, am recurge la un compromis, bazat pe extinderea regionalizării cît mai departe cu putință. Am proceda în felul următor : în primul rînd, am împărți lumea în patru sau cinci zone geografice, apoi fiecare zonă geografică am diviza-o în unități mai mici. Astfel, am ajunge să avem, de exemplu, direcția Orientul Indepărtat, compusă din patru secții, dintre care una s-ar ocupa cu Asia de sud-est. In cadrul secției Asiei de sud-est am avea o unitate pentru Birmania, precum și alte unități pentru fiecare țară din regiune. Acest fapt ar fi bun pentru regionaliști, dar ce facem cu specialiștii în problemă, la ce nivel îi plasăm ? Intrucît nu avem specialiști în problemă la nivelul fiecărei țări, dacă e posibil, constituim un grup de astfel de specialiști la nive-

lul secţiei Asiei de sud-est. Dacă nu găsim totuşi experţi în problemă specializaţi la nivelul acesta regional, trebuie să-i pregătim, iar pînă atunci să constituim grupe de asemenea specialişti la nivelul direcţiei Extremului Orient. Ideal ar fi ca pentru unele din cele mai importante trepte ale organului de informaţii strategice, expertul regional şi cel de problemă să fie una şi aceeaşi persoană. Unitatea birmaneză ideală ar fi formată din oameni care să poată rezolva orice problemă referitoare la Birmania, indiferent dacă respectiva problemă este militară, socială, economică, de drept, politică etc.

Considerăm că acest model de organizare este superior celorlalte, din trei motive:

a) Problemele de care se ocupă un organ de informaţii sînt predominant de natură naţională sau regională. Politica externă şi marea strategie par să aibă, în primul rînd, de-a face cu state şi grupuri de state şi nu cu probleme abstracte.

b) Grosul datelor şi informaţiilor pe care le primim sau le avem în dosare ori biblioteci sînt din surse naţionale şi se ocupă de probleme naţionale şi regionale. Statisticile, publicaţiile şi rapoartele oficiale, observaţiile, criticile, presa, programele de radio şi altele copiază într-o măsură foarte mare graniţele politice existente în lume şi apar în limbile oficiale ale statelor respective. Unităţile de valoare şi cantitate în care sînt măsurate faptele respective sînt, de asemenea, conforme uzului naţional.

c) Rezultatele cooperării între experţii regionali şi cei de problemă sînt mult mai valoroase decît ar putea fi studiile eclectice de problemă sau cele detaliate regionale.

Din aceste motive, organele de informaţii constituite pe probleme s-au dovedit inoperabile în practică. Pînă cînd învăţămîntul nu va produce oameni pregătiţi din punctul de vedere atît al regiunii, cît şi al problemei, soluţia cea mai bună este de a organiza serviciile de informaţii pe baze regionale şi de a-i amesteca pe regionalişti cu experţi de problemă pînă la cel mai de jos nivel posibil.

PROBLEMA Nr. 2: Cum se rezolvă problemele care sfidează regionalizarea?

In orice acţiune strategică (ca şi în înfăptuirea politicii externe insăşi) există probleme care sînt imposibil de rezolvat pe bază naţională sau regională. Avem în vedere asemenea chestiuni, cum ar fi cele referitoare la dreptul internaţional, la O.N.U. şi la alte organizaţii internaţionale. Există apoi o altă serie de probleme care au un caracter internaţional, deşi nu aşa de pronunţat ca cel menţionat mai înainte, cum ar fi cele în legătură cu Federaţia Mondială a Sindicatelor, Biserica catolică etc. Există şi un al treilea grup de probleme multinaţionale, ca de exemplu: finanţele şi comerţul mondial, transporturile, hrana şi un număr de mărfuri strategice, cum ar fi petrolul şi cauciucul.

Organele de informaţii trebuie să se ocupe de asemenea probleme, avînd datoria să urmărească ce se întîmplă în domeniile respective şi să fie oricînd gata să execute cercetări asupra lor. O organizaţie regională nu poate îndeplini astfel de misiuni. Deci trebuie să existe şi un organ de problemă.

Există un principiu simplu după care să funcţioneze asemenea organe. Unităţile care se ocupă cu problemele din prima categorie amintită mai sus trebuie să fie capabile să-şi rezolve toate sarcinile singure, cerînd sprijin sau informaţii secţiilor regionale numai cînd este neapărată nevoie.

Unităţile care se ocupă de problemele din grupa a doua trebuie să fie cît mai reduse, sprijinindu-şi activitatea pe personalul unităţilor regionale.

In sfîrşit, unităţile ce se ocupă de problemele din cea de a treia categorie trebuie să fie reduse la unul sau doi specialişti, care să coordoneze acţiunile secţiilor regionale. Mai mult decît atît, activitatea acestora trebuie redusă doar la problemele de care răspunde organul informativ.

Dacă se aplică acest principiu şi unităţile sînt ţinute pe o poziţie secundară, dar de înaltă specializare, organul de informaţii se va găsi în faţa unei alte necesităţi care constituie obiectul problemei următoare.

PROBLEMA Nr. 3: Cum se rezolvă acele probleme de natură multinațională pentru care organul informativ nu are coordonator sau unitate specializată?

Problema pe care o discutăm în cazul de față se pune frecvent în activitatea informativă și ea apare din asemenea fenomene ca: pactul de apărare franco-englez, răscoala din nordul Greciei, proclamarea Republicii Democrate Vietnam, problema socială din Africa de sud etc.[1]. In fiecare caz, situația dată se referă la competența mai multor unități regionale. Problema greacă, de exemplu, este studiată — și trebuie să fie studiată — de secțiile greacă, iugoslavă, albaneză, bulgară, sovietică, engleză și, probabil, de cea turcă. Cum se elaborează un studiu în această problemă? Se procedează în felul următor: cînd se cere un asemenea studiu, conducerea sau organul de control ordonă unui funcționar superior să-l elaboreze. Funcționarul în cauză trebuie să fie omul plasat la un nivel de unde are o vedere de ansamblu asupra problemei și care este cel mai bun coordonator, cel mai în măsură să elaboreze studiul într-o concepție clară, unitară și are cea mai mare funcție dintre toți cei ce se ocupă de domeniul respectiv. Acest funcționar este șeful unității grecești sau un adjunct al șefului direcției care se ocupă de secția în care este unitatea greacă. Acesta formează un colectiv cu specialiști din toate unitățile care au tangență cu problema respectivă, le împarte sarcinile, fixează structura și mărimea materialului și ordonă termenele de executare. După ce primește părțile din raport întocmite de specialiștii din colectiv conform ordinelor date, elaborează forma finală pe care o prezintă conducerii, apoi se ocupă de multiplicarea și trimiterea ei la cei interesați. După ce își încheie activitatea, colectivul se dizolvă, iar șeful respectiv își reia locul în cadrul unității regionale sau al secției ori poate fi cooptat ca membru în alt colectiv.

[1] Atît aici cît și în alte locuri din lucrare, se fac referiri la evenimente și stări de lucruri din al V-lea deceniu (N.R.).

In cazul de față, sarcina celor din organul superior este de cea mai mare importanță. Ei trebuie să se asigure că au fost cooptați în colectivul respectiv cei mai competenți oameni în problemă dintre cei aflați în unitățile în cauză, să le insufle acestora spiritul de responsabilitate față de importanța problemei, să intervină în vederea punerii de acord a opiniilor, să examineze în mod critic forma finală, modul de prezentare (lungimea, limbajul, dacă materialul este complet etc.) și să găsească punctele slabe ale materialului, chiar dacă nu sînt specialiști în problema greacă.

Personalul unităților informative privește deseori cu dispreț organele de control și afirmă că acestea nu ar face altceva decît să pună bețe în roate specialiștilor. Dar, în realitate, specialiștii nu prea au simțul realității și nu întotdeauna sesizează esențialul în activitatea lor. Plătesc și ei tributul academic pentru specializarea lor: sînt cavaleri și se țin de cuvînt cînd e vorba de termene, sînt cîteodată foarte scrupuloși în chestiuni de detaliu, dar nu rareori estompează punctele cheie sau le îngroapă sub lucruri nerelevante.

Este de datoria organului de conducere sau a celui de control de a introduce, acolo unde și atunci cînd trebuie, corectivul necesar pentru asigurarea utilității și aplicabilității problemei în discuție.

PROBLEMA Nr. 4: Cum se exercită un control eficient fără a se pune în pericol executarea misiunii?

De la început precizăm că cerințele unui control eficient sînt, după părerea unor experți, nu numai neplăcute, dar chiar insuportabile pentru cei controlați. Dar, fiind considerat deopotrivă cheia succesului oricărei acțiuni, el este în mod justificat plasat pe lista principalelor probleme administrative.

Controlul trebuie să se ocupe cu următoarele probleme:

a) Cunoscînd ceea ce se întîmplă în domeniul politicii, planificării și acțiunilor, el trebuie să asigure integrarea

PROBLEMA Nr. 3: Cum se rezolvă acele probleme de natură multinaţională pentru care organul informativ nu are coordonator sau unitate specializată?

Problema pe care o discutăm în cazul de faţă se pune frecvent în activitatea informativă şi ea apare din asemenea fenomene ca: pactul de apărare franco-englez, răscoala din nordul Greciei, proclamarea Republicii Democrate Vietnam, problema socială din Africa de sud etc.[1] In fiecare caz, situaţia dată se referă la competenţa mai multor unităţi regionale. Problema greacă, de exemplu, este studiată — şi trebuie să fie studiată — de secţiile greacă, iugoslavă, albaneză, bulgară, sovietică, engleză şi, probabil, de cea turcă. Cum se elaborează un studiu în această problemă? Se procedează în felul următor: cînd se cere un asemenea studiu, conducerea sau organul de control ordonă unui funcţionar superior să-l elaboreze. Funcţionarul în cauză trebuie să fie omul plasat la un nivel de unde are o vedere de ansamblu asupra problemei şi care este cel mai bun coordonator, cel mai în măsură să elaboreze studiul într-o concepţie clară, unitară şi are cea mai mare funcţie dintre toţi cei ce se ocupă de domeniul respectiv. Acest funcţionar este şeful unităţii greceşti sau un adjunct al şefului direcţiei care se ocupă de secţia în care este unitatea greacă. Acesta formează un colectiv cu specialişti din toate unităţile care au tangenţă cu problema respectivă, le împarte sarcinile, fixează structura şi mărimea materialului şi ordonă termenele de executare. După ce primeşte părţile din raport întocmite de specialiştii din colectiv conform ordinelor date, elaborează forma finală pe care o prezintă conducerii, apoi se ocupă de multiplicarea şi trimiterea ei la cei interesaţi. După ce îşi încheie activitatea, colectivul se dizolvă, iar şeful respectiv îşi reia locul în cadrul unităţii regionale sau al secţiei ori poate fi cooptat ca membru în alt colectiv.

[1] Atît aici cît şi în alte locuri din lucrare, se fac referiri la evenimente şi stări de lucruri din al V-lea deceniu (N.R.).

In cazul de faţă, sarcina celor din organul superior este de cea mai mare importanţă. Ei trebuie să se asigure că au fost cooptaţi în colectivul respectiv cei mai competenţi oameni în problemă dintre cei aflaţi în unităţile în cauză, să le insufle acestora spiritul de responsabilitate faţă de importanţa problemei, să intervină în vederea punerii de acord a opiniilor, să examineze în mod critic forma finală, modul de prezentare (lungimea, limbajul, dacă materialul este complet etc.) şi să găsească punctele slabe ale materialului, chiar dacă nu sînt specialişti în problema greacă.

Personalul unităţilor informative priveşte deseori cu dispreţ organele de control şi afirmă că acestea nu ar face altceva decît să pună beţe în roate specialiştilor. Dar, în realitate, specialiştii nu prea au simţul realităţii şi nu întotdeauna sesizează esenţialul în activitatea lor. Plătesc şi ei tributul academic pentru specializarea lor: sînt cavaleri şi se ţin de cuvînt cînd e vorba de termene, sînt cîteodată foarte scrupuloşi în chestiuni de detaliu, dar nu rareori estompează punctele cheie sau le îngroapă sub lucruri nerelevante.

Este de datoria organului de conducere sau a celui de control de a introduce, acolo unde şi atunci cînd trebuie, corectivul necesar pentru asigurarea utilităţii şi aplicabilităţii problemei în discuţie.

PROBLEMA Nr. 4: Cum se exercită un control eficient fără a se pune în pericol executarea misiunii?

De la început precizăm că cerinţele unui control eficient sînt, după părerea unor experţi, nu numai neplăcute, dar chiar insuportabile pentru cei controlaţi. Dar, fiind considerat deopotrivă cheia succesului oricărei acţiuni, el este în mod justificat plasat pe lista principalelor probleme administrative.

Controlul trebuie să se ocupe cu următoarele probleme:

a) Cunoscînd ceea ce se întîmplă în domeniul politicii, planificării şi acţiunilor, el trebuie să asigure integrarea

programului activităţilor informative în efortul general. Acest lucru înseamnă că:

— asigură ca activitatea ţărilor străine care prezintă interes să fie supravegheată în mod special şi ca toate pistele interesante să fie urmărite sistematic;

— asigură ca cercetarea să se desfăşoare în problemele care necesită clarificări şi ca totalitatea resurselor relevante să fie exploatate. Aceasta înseamnă că controlul va cunoaşte (în măsura în care aceste lucruri se pot cunoaşte) ordinea de zi a afacerilor de stat şi va întreprinde măsuri pentru pregătirea informaţiilor necesare înainte de a se trece la acţiune;

— asigură ca supravegherea generală şi specială şi cercetările (investigaţiile) să fie programate în funcţie de lista priorităţilor şi a importanţei;

— încearcă să anticipeze o seamă de probleme care ar putea să apară în procesul muncii.

b) Să arbitreze disputele care apar în cadrul organului informativ.

c) Să observe şi să examineze critic materialul final din punctul de vedere al formei şi să depisteze inadvertenţele de conţinut.

d) Să menţină exigenţa asupra calităţii muncii la un nivel ridicat.

e) Să asigure multiplicarea materialelor finale în numărul necesar de copii şi sub forma adecvată.

f) Să distribuie materialele la cei interesaţi şi să ţină evidenţa tuturor exemplarelor.

Este de la sine înţeles că fiecare din aceste atribuţii poate da naştere la fricţiuni între organul de control şi restul personalului. Astfel, există destule probabilităţi de dispută în ceea ce priveşte problema cine este cel mai îndreptăţit să fixeze lista priorităţilor. Specialiştii din unităţile regionale spun că ei, şi argumentează prin aceea că au o bază solidă pentru a face acest lucru, întrucît lucrează nemijlocit în problemă. Dar o asemenea concepţie nu este justă, deoarece pentru unităţile regionale ceea ce fac în mod curent este

lucrul cel mai important, pe cînd la un nivel superior acesta nu mai prezintă aceeaşi importanţă.

Dacă organul de control se îndoieşte de unele concluzii din rapoartele sau materialele elaborate de unităţi este de datoria unităţilor, deci a specialiştilor, să aducă dovezi din specialitatea lor, pentru a-şi susţine respectivele concluzii. Acest fapt este, de asemenea, o sursă de fricţiuni.

Cum se pot rezolva aceste probleme, avînd în vedere că fricţiunile vor dăinui atîta timp cît va exista controlul la nivelul conducerii superioare? Soluţia ideală pare a fi aceea de a cobori controlul pe scară ierarhică cît mai jos, ajungîndu-se pînă acolo încît, dacă este posibil, fiecare unitate să aibă un ofiţer de control propriu. Acesta ar trebui să fie un specialist care să se priceapă la activitatea de control. Mai mult ca sigur că acesta va fi şeful unităţii. Acesta este cazul la nivelurile mai de jos, unde şeful unităţii se va ocupa jumătate din timpul de muncă cu problemele controlării întregului organ, iar cealaltă jumătate cu problemele ce-i revin ca şef de unitate. Şeful de la nivelul imediat superior va dedica mai mult timp problemelor de control şi generale decît celor care-i revin ca şef al unei secţii regionale. Şefii eşalonului superior vor fi şefii organului de control, iar directorul organului informativ va deveni, din oficiu, preşedintele acestuia.

In modul acesta oamenii cei mai apropiaţi de realitate îşi vor fixa obiectivele, nivelul exigenţelor, standardele, metodele şi procedeele, stilul etc.

Dar, la transpunerea în viaţă a soluţiei preconizate mai sus se întîmpină o serie de dificultăţi, şi anume:

— funcţionarii de la finanţe care se ocupă de problema bugetului vor sesiza imediat un lamentabil paralelism în muncă şi vor insista ca această activitate să fie centralizată, iar personalul organului de control să fie redus;

— dacă printr-un miracol se va putea trece de primul obstacol, se pune problema care vor fi relaţiile dintre şeful celei mai mici unităţi şi ofiţerul de control (dacă cele două activităţi nu se concentrează în mîna aceleiaşi persoane). In

definitiv, funcția de control este de mai mare importanță și, ca atare, cu multă greutate este delegată de către șef ;

— în cazul că activitatea de control este făcută de șef, el va trebui să-și îndeplinească întocmai și toate celelalte atribuții care-i revin în virtutea funcției sale. Aceasta înseamnă că va trebui să muncească dublu, or sînt puțini oameni care pot face un asemenea lucru. Dacă totuși se găsesc asemenea oameni, aceștia nu sînt dispuși să accepte un salariu ca cel prevăzut pentru un șef de nivel inferior.

In ciuda acestor dificultăți este bine să se facă totul pentru a se descentraliza activitatea de control, deoarece nimic altceva nu va mări responsabilitatea celor care trebuie să muncească la toate nivelurile.

Totuși, cum deocamdată descentralizarea funcției de control nu este posibilă, ar fi bine să se aibă în vedere cîteva principii.

In primul rînd, este necesar ca personalul organului de control să aibă o pregătire multilaterală, în așa fel încît să acopere cît mai multe domenii de activitate. Este știut că în cazul cînd organul de control este compus din oameni cu experiență practică, care au respect față de activitatea și realizările profesionale, acesta va avea o autoritate mai mare, iar măsurile preconizate sau impuse vor fi primite mult mai bine. Situația va fi mai grea și vor apărea multe neplăceri dacă organul de control va fi format din oameni nepregătiți, fără o experiență în activitatea practică.

In al doilea rînd, organul de control trebuie să facă totul pentru a reduce cantitatea de hîrtie scrisă, de documente, de acte birocratice și să ceară doar minimul necesar de astfel de activități.

In al treilea rînd, organul de control trebuie să-și demonstreze utilitatea prin executarea rapidă a sarcinilor ce-i revin. Trebuie să acționeze prompt în studierea și avizarea proiectelor, în multiplicarea și distribuirea materialelor.

Dacă organul de control este format din oameni bine pregătiți și care să depună toate eforturile pentru reducerea

tendințelor birocratice ce-i sînt caracteristice, se pot asigura relații eficiente între el și unitățile controlate.

Abordăm în continuare cîteva probleme care nu vor mai fi atît de strîns legate între ele ca cele anterioare.

*PROBLEMA Nr. 5 : Care este cel mai eficient aranjament **administrativ** care să asigure conducerea forțelor trimise în **exterior**?*

Nu încape discuție că o activitate informativă eficientă nu se poate duce fără existența unei forțe trimise în exterior, la fața locului. Organul de informații nu poate da un răspuns problemelor și nu va scoate nimic din supravegherea și investigațiile întreprinse dacă nu-și va duce o parte din activitate acolo unde evenimentele respective se petrec, acolo unde se găsește materia primă necesară informațiilor. Deci, fără o forță trimisă în exterior, organul de informații pierde simțul realității și al necesității imediate. Ideal, forța trimisă în exterior ar trebui să fie angajată în toate tipurile de activități necesare obținerii materiilor prime de care vorbeam mai sus, adică în activități de culegere de informații pe căi clandestine, deschise [1] sau în ambele moduri. Și dacă forța respectivă este angajată în ambele tipuri de activități trebuie, desigur, să aibă o conducere unică. Un asemenea aranjament permite ca personalul care acționează deschis să solicite celui ce acționează clandestin datele care lipsesc din informațiile obținute de el. Personalul care acționează clandestin nu numai că va putea furniza aceste date, dar își va putea pune și alte probleme ce se ivesc în peregrinările sale subterane.

Problema administrativă cu privire la această forță trimisă în exterior rezultă din următoarele împrejurări :

— în primul rînd, omul trimis, să zicem, în Orsinia trebuie să fie unul ce face parte din unitățile care în țară se

---

1 Prin căi deschise de culegere a informațiilor se înțelege îndeosebi activitatea desfășurată în acest scop de către diplomați (N.R.).

ocupă de problemele legate de acest stat. Pentru a desfășura o activitate eficientă în Orsinia, el trebuie să țină legătura cu unitatea din țara sa;

— în al doilea rînd, organul informativ — din care face parte și unitatea ce se ocupă de Orsinia — va trimite oameni și în alte părți ale lumii. Pentru a rezolva problemele legate de cei trimiși în exterior, acesta va trebui să creeze o unitate administrativă centrală care să se ocupe de ei. Mai mult decît atît, omul din Orsinia va afla o serie de lucruri despre Pakistan, ce interesează unitatea pakistaneză de acasă, iar cel de la Londra va afla o serie de lucruri despre Extremul Orient; deci, există destule motive ca să fie înființată și o unitate operativă care, împreună cu cea administrativă, să se ocupe de problemele forței trimise în exterior. Această unitate operativă va avea grijă ca informațiile respective să ajungă la cei interesați;

— în al treilea rînd, cînd omul ajunge în Orsinia, el se subordonează șefului misiunii statului propriu în țara respectivă, care, la rîndul lui, este subordonat ministrului de externe și șefului de stat.

Se pune problema: cum este posibil ca în asemenea condiții să se păstreze cea mai strînsă legătură dintre acest om și șeful unității din țară ce se ocupă de Orsinia — legătură care este vitală — și în același timp să avem grijă ca și celelalte trei părți ale ierarhiei să fie mulțumite?

Singura soluție, pînă cînd practica va da un răspuns pe deplin mulțumitor, este ca toți cei în cauză să fie determinați să priceapă importanța legăturii dintre cel trimis în exterior și unitatea din care face parte și să depună toate eforturile pentru a o înlesni.

PROBLEMA Nr. 6: Este necesară o bibliotecă de specialitate într-un organ de informații?

Răspunsul este afirmativ.

O acțiune informativă, care are atributele atît ale redactării unui ziar cît și ale efectuării unor cercetări științifice, necesită o cantitate uriașă de materiale. Astfel, în legătură cu o anumită acțiune se primește un val continuu de rapoarte de la agenții din exterior sau de la alte organe de informații. De asemenea, pe bază de schimb, se primesc materiale de la alte departamente care au reprezentanți în exterior. In legătură cu aceeași acțiune se procură în mod deliberat și consistent alte materiale necesare investigațiilor. Acestea sînt revistele, ziarele și alte tipărituri oficiale ale guvernelor străine, publicațiile statistice oficiale și neoficiale, cărțile noi din domeniile de un interes deosebit etc.

Problema care se pune este dacă toate aceste lucrări trebuie să fie concentrate într-un singur loc sau nu. După părerea noastră este necesar să existe o unitate specializată, o bibliotecă centrală cu toate materialele (mai puțin hărțile) necesare activității unui organ informativ.

O astfel de bibliotecă trebuie să aibă cîteva secții: o secție care să se ocupe de materialele nesecrete, și anume, de cărți, reviste și ziare, colecțiile aflate aici fiind de o strictă specializare; de asemenea, aici să se afle lucrările tehnice care nu se găsesc cu ușurință în altă parte; altă secție să se ocupe de fotografii și albume; secția următoare — și cea mai importantă — să conțină materiale secrete de toate soiurile.

Biblioteca, indiferent cîte secții are, trebuie să îndeplinească următoarele sarcini:

a) Să achiziționeze materiale oficiale. Asta înseamnă că procură anuare, reviste, ziare, statistici, publicații tehnice, cărți de telefon, procese-verbale ale dezbaterilor parlamentare, publicații oficiale ale guvernelor străine care pot avea vreo legătură cu informațiile strategice etc. In această activitate este sprijinită și sfătuită de către experții aparatului informativ aflați în țară sau în exterior.

b) Să strîngă materiale secrete. Ea știe, de exemplu, că toate telegramele primite de la reprezentanțele diplomatice din exterior sînt importante; de asemenea, cunoaște că aceeași importanță au, sub aspectul interesului, și rapoartele și studiile reprezentanților diferitelor departamente aflați în

străinătate. Biblioteca, prin propriile mijloace și forțe, va procura toate aceste materiale. Și, mai mult decît atît, ori de cîte ori cineva din aparatul informativ indică sursa și subiectul, dacă nu și titlul unui material, cerînd ca acesta să fie obținut, personalul bibliotecii intră în acțiune.

c) Să înregistreze materialele documentare și prin adrese zilnice să informeze ofițerii aparatului informativ de existența lor.

d) Să încerce să intre în posesia materialelor documentare procurate de aparatul informativ, precum și a celor editate de instituții similare, deoarece acestea sînt cerute de conducerea aparatului informativ.

e) Să înregistreze și să țină evidența materialelor primite, făcînd și o clasificare a acestora în funcție de originea și de tematica lor, astfel încît operațiile de bibliotecă să fie cît mai simple.

f) Să dea ofițerilor din aparatul informativ, pe bază de fișe, materialele cerute de activitatea lor și să se intereseze de soarta acestora. Să facă în așa fel ca materialele respective să poată fi studiate de către toți cei interesați.

O bibliotecă funcționînd pe aceste baze și neangajîndu-și și alte atribuții va face un serviciu util activității organului informativ.

PROBLEMA Nr. 7: Este necesară existența unei unități administrative care să se ocupe de procurarea și distribuirea materialelor?

Inainte de a da răspuns la această întrebare este bine să definim termenii.

Prin strîngerea de materiale înțelegem exclusiv dreptul de a procura materie primă pentru specialiștii aparatului informativ. Aceasta nu înseamnă procurarea de material în modul în care procedează biblioteca, ci în cu totul alt mod. Dacă, de exemplu, se va elabora un studiu de către o unitate informativă în legătură cu părerile unui partid din Irak despre Liga Arabă, unitatea colectoare are datoria

de a procura toate informațiile referitoare la această problemă. Deci, este funcția unui serviciu de documentare al unei biblioteci.

Prin distribuire înțelegem trimiterea la consumator a materialului primar cules de aparatul informativ atît în exterior cît și în țară, precum și difuzarea la cei interesați a studiilor, sintezelor și a altor materiale informative.

Nu vedem de ce ar fi necesară o asemenea unitate. Procurarea de materiale ale căror titluri și origini sînt cunoscute poate și trebuie făcută de către bibliotecă, iar celelalte materiale este necesar să fie strînse și procurate de aparatul informativ. Distribuirea — atît a materiei prime, cît și a sintezelor, studiilor și a altor materiale informative — este o problemă de serviciu a unităților informative. Deci, răspunsul la această problemă este: o bibliotecă activă și un mic secretariat pe lîngă cabinetul șefului organului informativ, avînd legături strînse cu organul de control și această problemă va fi rezolvată în condiții optime.

PROBLEMA Nr. 8: Cum să-și realizeze organul de informații sarcinile privitoare la strîngerea de date biografice despre personalitățile ce prezintă interes informativ?

Culegerea de date despre personalitățile proeminente ale lumii este o sarcină importantă a fiecărui organ informativ. Este o treabă grea. Dosarul unei personalități trebuie să cuprindă mii de nume și la fiecare dintre acestea se cere atașată o mare varietate de date, deoarece în legătură cu asemenea persoane se pun foarte multe întrebări. Ce fel de om este? Care îi sînt părerile politice și economice? Cum îl cheamă și ce alt nume are? Cînd s-a născut? Vorbește englezește? Cine îi sînt prietenii intimi? Care îi sînt slăbiciunile? Cît timp va rămîne în situația actuală? Unde a fost în 1937?

La întrebările de mai sus se pot adăuga nenumărate altele, cărora, de asemenea, trebuie să li se răspundă recurgîndu-se la cele mai diverse date. Unii consumatori de in-

formații pot cere numai titlul exact al funcției respectivului sau adresa și numărul de telefon. Alții întreabă care sînt șansele persoanei în cauză să ajungă conducătorul partidului său, al armatei, al firmei sau al bisericii, părerile acesteia în problema alimentației cu zahăr, despre credința creștină etc. Consumatorii de informații din primul grup își rezolvă problemele mai mult prin telefon, cei din al doilea pe căi formale. In aceste condiții începe să se întrezărească și răspunsul :

— multe date trebuie strînse despre un număr mare de oameni. Deoarece această activitate se reduce la foarfeci și lipici (pentru a decupa articole din presă sau dicționare), treaba poate fi făcută de funcționarii de la birou ;

— aceste date trebuie concentrate într-un dosar, pentru a putea fi folosite de consumator. Dar cum nu se știe ce anume va cere consumatorul, este necesar ca tot materialul informativ despre o anumită persoană să se găsească în același dosar ;

— aprecierile ce depășesc competența funcționarilor care se ocupă de strîngerea informațiilor din dicționare și ziare să fie elaborate de către experți în problemă.

Intrebarea este însă dacă trebuie să existe o unitate centrală care să se ocupe de o asemenea problemă sau aceasta poate să intre în competența unităților regionale.

Și în cazul de față se impune un compromis. Dosarele respective trebuie ținute de către o unitate specializată, care să se ocupe de strîngerea datelor din ziare, dicționare etc., iar unitățile regionale să furnizeze studiile care cer o pregătire ingenioasă.

PROBLEMA Nr. 9 : Care este cea mai bună rezolvare a problemei hărții ?

Harta este unul dintre cele mai folositoare mijloace ale muncii de informații.

Aspectele care se ridică în legătură cu această problemă sînt : primul, strîngerea datelor necesare elaborării hărții și al doilea, cartografierea acesteia.

In ce privește strîngerea de informații, aceasta trebuie să constea în procurarea tuturor lucrărilor editate oriunde în lume și care conțin cele mai recente date susceptibile a fi prezentate pe o hartă. Aceasta este o sarcină foarte grea și puține organe de informații se pot mîndri că au executat-o, deși s-au străduit și se străduiesc continuu. O hartă ideală este una din cele mai bune lucrări de referință. Harta arată specialistului în domeniul politic distribuirea geografică a voturilor obținute de un anumit partid în ultimele alegeri din Brazilia și care sînt noile unități administrative ale Pakistanului ; arată economistului regiunile în care este concentrată populația Indiei și de ce apariția unor noi centre industriale în Turcia este puțin probabilă ; descrie terenul pentru strategul militar etc.

Problema administrativă este cine se ocupă de procurarea informațiilor pentru alcătuirea hărților respective și cine efectuează cartografierea lor ? Este aceasta treaba bibliotecii menționate anterior sau a unei biblioteci speciale ?

Răspunsul este clar în ceea ce privește partea de elaborare, de cartografiere. Un organ de informații, demn de acest nume, trebuie să editeze hărți și planuri. Mai mult decît atît, acestea trebuie să ilustreze studiile de diferite naturi elaborate de organul informativ. Vorbind în general, tipul de hartă ce trebuie produs este harta la scară mică ; deci nu este vorba de o hartă pe care se fac planuri militare ori se trec un port, un canal de irigații etc., ci reprezintă situații ce au semnificații pentru o anumită regiune a lumii. Pentru a face asemenea hărți, cartografii au nevoie de hărți de referință și de alte materiale obținute de ei sau de unitățile regionale. Cu alte cuvinte, cartograful este un consumator de informații. Deci, răspunsul se întrezărește : strîngerea informațiilor și cartografierea hărților trebuie făcute

de aceeaşi unitate. Este însă necesar ca respectiva unitate să fie subordonată bibliotecii ?

Răspunsul este negativ, deoarece majoritatea activităţilor acestei unităţi reprezintă opera unor specialişti şi se cere un oarecare talent pentru a putea face o hartă, fiind necesare foarte multe cunoştinţe de cea mai strictă specialitate. Cei care vor lucra într-o asemenea unitate vor fi geografi şi cartografi bine pregătiţi profesional, iar dacă ei vor fi consideraţi ca simpli bibliotecari nu vor dori să lucreze într-o astfel de unitate.

In concluzie, toate problemele legate de editarea de hărţi trebuie date în competenţa unei singure unităţi administrative, care să aibă aceeaşi autonomie ca şi cea mai mare unitate regională. S-ar putea să existe paralelisme, dar alte soluţii comportă greutăţi mai mari.

PROBLEMA Nr. 10 : Cum se poate menţine un personal profesional competent conform cu prevederile Actului serviciului civil şi în condiţiile stringenţelor bugetare ?

Agenţiile de informaţii ale departamentelor care constituie guvernul fiinţează sub jurisdicţia Comisiei serviciului civil şi formează obiectul regulamentelor şi instrucţiunilor emanate de aceasta. Legislaţia serviciului civil ţinteşte să asigure o selecţie imparţială a celor mai calificate persoane pentru a ocupa funcţiile din departamentele guvernamentale şi nimeni nu poate contesta validitatea acestui scop. Din nefericire, idealul n-a fost încă atins.

In timpul războiului, cînd forţa de muncă era redusă şi nevoile mari, agenţiilor li se dăduse mînă liberă să-şi selecţioneze funcţionarii. Dacă îţi era necesar un om şi-l găseai, indiferent dacă avea statut de funcţionar sau nu, îl luai şi nu prea contau pretenţiile lui.

In aceste condiţii, existînd fonduri pentru dezvoltarea agenţiei, era uşor de menţinut un personal de înaltă calificare. Oameni inteligenţi, voluntari şi competenţi erau chiar

doritori să facă parte din personalul organului informativ. Odată intraţi îşi atrăgeau şi colegii, astfel că greutatea şi prestigiul instituţiei creşteau, iar cererile anuale de fonduri erau rezolvate favorabil.

Dar chiar şi-n acele zile era greu să dai afară şi să înlocuieşti oamenii care din diferite motive nu corespundeau. Agenţia se dezvolta nu numai fiindcă primea noi atribuţii, ci şi pentru că trebuia să facă loc la oameni mai buni care să rezolve problemele neglijate de către incompetenţi. După război, economiile din bugetul federal au devenit o problemă politică şi puţini mai sînt aceia care consideră necesar un organ de informaţii de proporţiile celui din timpul războiului. De asemenea, regulamentele serviciului civil sînt aplicate din nou cu toată severitatea.

In toate organele guvernamentale, inclusiv în cele de informaţii, se procedează la reduceri, pentru a se micşora cheltuielile bugetare. In general, se prevede ca cei care au cele mai puţine drepturi să plece primii ; astfel că nu de puţine ori, cei mai valoroşi funcţionari sînt scoşi, pe cînd incompetenţii, cei care nu pot fi angajaţi în altă parte fiindcă n-au pregătirea necesară, se ocupă în primul rînd de consolidarea drepturilor lor înscrise în Actul serviciului civil şi apoi de îndeplinirea sarcinilor.

Cînd apar locuri vacante, ele trebuie ocupate de persoane care au cele mai înalte calificări în termenii regulamentelor serviciului civil şi acestea sînt, în general, cele cărora li s-au desfiinţat posturile din alte departamente ; dar astfel de oameni nu au calităţile necesare activităţii unui organ informativ. Numai la cel mai înalt eşalon, unde se cere o excelentă specializare, se pot încadra oameni cu o pregătire corespunzătoare, chiar dacă n-au dat niciodată un examen pentru a intra în serviciul civil.

Această situaţie este descurajantă. Mulţi oameni buni nu sînt siguri de serviciul lor, indiferent de rezultatele obţinute şi, în consecinţă, sînt îngrijoraţi de perspectiva pierderii posturilor. Această grijă, cunoscută şi în exteriorul agen-

ției, devine o cauză care îi împiedică pe mulți să se anga-
jeze într-un organ informativ. Lumea afacerilor, industria,
foștii lor patroni sau șefi, colegii din alte instituții încep să
se gîndească dacă n-ar putea să-i ia ei și le fac oferte ten-
tante. Oamenii valoroși sînt astfel pierduți, iar pierderea lor
este o catastrofă pentru munca de informații. Singurul re-
mediu este unul eroic, și anume, acela ca personalul de înal-
tă calificare să fie imun față de prevederile legilor serviciu-
lui civil. Este o erezie, dar nu vedem altă soluție.

INFORMAȚII ÎNSEAMNĂ ACTIVITATE

In înțelesul pe care-l dăm cuvîntului informații nu sînt cuprinse numai cunoștințele despre care am vorbit sau organul ce se ocupă cu strîngerea și elaborarea respectivelor cunoștințe, ci și activitatea ce o desfășoară organul informativ.

In cele ce urmează ne vom ocupa de informații ca de o activitate sau — mai bine zis — un proces. In primul rînd, ne interesează un număr de probleme de metodologie, precum și de altă natură, care sînt caracteristice procesului informativ.

Cunoștințele pe care le-am denumit informații strategice servesc două scopuri : ele sînt folosite într-un scop defensiv, de apărare, întrucît ne avertizează asupra planurilor pe care le pun la cale alte state, planuri ce lovesc în interesele noastre naționale ; ele sînt folosite într-un scop ofensiv, deoarece servesc ca bază pentru acțiunile inițiate de către țara noastră în domeniul extern și în strategia apărării. Indiferent de scopul pe care-l servesc, informațiile se obțin prin investigații (cercetări). Acest proces de investigare cere cîteodată o înaltă calificare tehnică, fiind foarte anevoios ; alteori, el este foarte ușor, fără a impune o pregătire specială pentru a fi realizat. Unele proiecte necesită mii de ore

de muncă a zeci de oameni, iar altele sînt făcute în cîteva minute de către un singur om.

Acest proces de investigare este inițiat în două moduri, și anume: cînd inițiatorii politicii noastre externe vor să întreprindă ceva nou, cer informații în legătură cu problema respectivă și în felul acesta dau o temă (obiect) de cercetare organului de informații; al doilea mod este cel care rezultă din supravegherea generală, sistematică și neîntreruptă a ceea ce se petrece pe plan extern.

Supravegherea, în sensul în care folosim acest cuvînt aici, înseamnă observarea atentă a ceea ce se întîmplă în străinătate și încercarea deliberată de a percepe sensul evenimentelor. Procesul de observare are loc în străinătate și din țară, putînd să se desfășoare în mod deschis sau clandestin.

In străinătate, această supraveghere o înfăptuim printr-o mulțime de funcționari trimiși legal în țara respectivă — unii sînt civili, alții militari — și a căror datorie este de a ține ochii și urechile în alertă și de a raporta tot ce află. Acești funcționari sînt trimișii Departamentului de Stat, atașații militari de care am mai amintit etc. Fiecare dintre ei are un domeniu în care este competent și interesat — acesta putînd fi politic, militar, comercial, cultural etc. — și este dator să se informeze și să-și informeze șefii aflați în țară asupra domeniilor respective de activitate.

Unele guverne străine suplimentează activitatea acestor funcționari cu acțiuni pure de spionaj, adică trimițînd în țara respectivă agenți secreți care să afle și să raporteze acele probleme ce nu pot fi aflate pe căi deschise.

Nu toate activitățile de supraveghere au loc în exterior; unele foarte importante au loc la sediul organului de informații. Deși pare curios un asemenea lucru, totuși există explicații ale acestui paradox.

In primul rînd, este o chestiune de comoditate. De exemplu, ceea ce postul oficial de radio al Franței transmite zilnic — mai ales știrile și comentariile — prezintă importanță pentru noi. Nu înseamnă însă că ar trebui să înființăm

stații de ascultare în toate țările lumii, deoarece, pe de o parte, am avea de învins o serie de greutăți tehnice, inclusiv costul uriaș al operației, iar pe de altă parte, această acțiune n-ar fi privită cu ochi buni de către țările în cauză. Iată de ce Direcția informații posturi de radio străine, un organ important al supravegherii generale, își are sediul în țară. Stațiile sale de ascultare înregistrează cele mai importante programe, care sînt traduse, multiplicate și trimise la organele interesate, cel de informații fiind unul dintre principalii beneficiari.

La fel este privită și problema referitoare la marea cantitate de știri culese de către corespondenții presei noastre acreditați în străinătate și care sînt trimise la ziarele lor, acestea avîndu-și redacțiile în țară. Ziariștii buni, cu toate că nu au vreo legătură specială cu organul de informații sau vreo pregătire în acest domeniu, sînt observatori importanți ai afacerilor străine și contribuie, deși nu în mod sistematic, la supravegherea generală. Nu este cazul ca telegramele respective să fie interceptate în exterior, ci le luăm cînd ajung la destinație, organul informativ avînd anumiți oameni care se ocupă special de acest lucru.

Există și un al doilea motiv pentru care e bine să executăm supravegherea generală din țară, și anume acela că ceea ce se pune la cale undeva pe glob și ne afectează interesele este acoperit, de obicei, într-un văl conspirativ, fiind plănuit în secret și există doar cîțiva oameni sau grupuri de oameni care au cunoștință de lucrul respectiv. In lumea relațiilor internaționale, aceste părți la conspirație pot fi rezidenți în diferite țări. Nu de puține ori, adevărul asupra celor puse la cale într-o anumită țară a ieșit la iveală punîndu-se cap la cap fragmentele obținute de la mai multe surse aflate în țări diferite. De exemplu, ceea ce pune Franco la cale este mai greu de aflat de la sursele din Madrid decît de la cele din Mexico City, Buenos Aires, Lisabona, Bayonne sau Roma.

Acesta este motivul pentru care trebuie să existe un post de observație, de ascultare și apreciere la centru.

Indiferent cum se face — deschis sau clandestin, în străinătate sau acasă — supravegherea generală are două scopuri : să ne avertizeze cînd un stat se pregătește să inițieze o acțiune care să dăuneze intereselor noastre, în acest caz stimulînd culegerea de informații necesare apărării intereselor respective și să ne informeze asupra acelor probleme ce sînt necesare ducerii propriei noastre politici. In această situație sînt culese acele date, prezentate în capitolele anterioare, fără de care informațiile strategice n-ar avea importanță.

Pericolul mare este acela de a considera supravegherea generală ca ceva pasiv, cînd, în realitate, o supraveghere generală demnă de acest nume trebuie să fie viguroasă și ofensivă.

Trebuie să fie ofensivă în sensul că cel care o execută are datoria să acopere o suprafață cît mai mare și să se refere la cît mai multe fenomene ; mai mult decît atît, respectiva persoană va trebui să facă tot ce-i va sta în putință pentru a-și lămuri impresiile despre aceste fenomene.

Prin termenul „a-și lămuri impresiile“ înțelegem că el va verifica dacă sursele de unde are informațiile prezintă încredere ; va compara informațiile provenite din surse diferite ; va căuta să capete o perspectivă a evenimentelor prin lărgirea cîmpului de observație, căutînd și găsind noi surse din care să afle adevărul despre ceea ce se întîmplă. Am numi acest proces nu „a-și lămuri impresiile“, ci „investigație“, adăugînd că un anumit grad de investigație trebuie să însoțească procesul de supraveghere generală. Supravegherea generală fără investigație ne-ar duce lent la informații superficiale, nelegate.

Dar investigația are un rol mult mai important decît cel arătat pînă acum, avîndu-și o menire proprie. In timp de război, ne asigură informații despre posibilitățile strategice ale inamicului și punctele vulnerabile ale acestuia ; ne ajută să aflăm părțile slabe din economia și politica inamicului, precum și pe cele forte ; ne asigură informațiile despre uzinele care produc armament pentru inamic. Pe astfel

de informații se bazează planurile noastre de luptă. In timp de pace, ne asigură acele informații necesare despre străinătate, care ne permit înfăptuirea politicii noastre.

Investigația este singurul proces pe care noi îl considerăm capabil să ne prezinte adevărul sau o aproximație a acestuia. Filozofii medievali erau mulțumiți să afle adevărul în scriptură, un șef african crede că află adevărul de la vrăjitorul tribului său, iar alții, cum a fost Hitler, cred că află adevărul consultîndu-și intuiția. Noi am insistat și insistăm că adevărul poate fi aflat printr-o investigație făcută pe baza unei metodologii sistematice.

O astfel de metodologie este asemănătoare cu cea a cercetării științifice, și anume : descoperirea unor noi concepții și idei din observații asupra fenomenelor reale, aceste concepții și observații indicînd și conducînd, la rîndul lor, spre noi descoperiri.

Se recunosc în cadrul acestei metodologii șapte etape diferite, și anume :

1. Apariția problemei care reclamă organului informativ să-i acorde atenție.

2. Analiza problemei respective, pentru a se stabili ce aspecte ale ei prezintă importanță și modalitățile în care poate fi exploatată de către consumatorii de informații.

3. Culegerea de informații în problema respectivă. Aceasta înseamnă o revedere a informațiilor deja existente în biblioteca documentară și procurarea de noi informații care să completeze golurile.

4. Aprecierea critică a informațiilor deja strînse.

5. Studierea informațiilor care au fost apreciate ca avînd importanță pentru rezolvarea problemei, în scopul de a se afla înțelesul fenomenului respectiv. In această etapă se emit ipoteze, deși ipoteze se pot emite chiar înainte de a se începe culegerea de informații.

6. Culegerea de informații, pentru a se vedea dacă ipotezele se confirmă sau se infirmă.

7. Stabilirea unei ipoteze sau a mai multora care par să fie confirmate în mai mare măsură de către informațiile obținute și prezentarea lor celor interesați.

In fiecare etapă se ridică două tipuri de probleme metodologice. Unul este caracteristic oricărei cercetări științifice, iar celălalt derivă din specificul activității de culegere de informații. In continuare ne vom ocupa de aceste probleme.

ETAPA ÎNTÎI: apariția problemei.

In informațiile strategice o astfel de problemă poate apărea în trei moduri.

a) Poate apărea ca rezultat al reflecțiilor unui om care este plătit să nu facă altceva decît să găsească și să anticipeze problemele.

In realitate, organele de informații au foarte puțini asemenea oameni care să caute să formuleze întrebări ce trebuie să aibă o anumită semnificație. Dezastrul de la Pearl Harbor s-a datorat — și nu într-o mică măsură — absenței unei asemenea persoane care, cunoscînd creșterea animozității Japoniei, să nu ne fi slăbit cu întrebări de genul: cînd va ataca Japonia; unde va ataca; cum va ataca? Problema de metodologie este aici de a permite ca astfel de oameni să aibă mijloacele de a pune întrebări de conținut și, ceea ce este mai greu, de a găsi asemenea oameni cu minte iscoditoare. De asemenea, de a le asigura respectivelor persoane accesul la toate informațiile care le primim și de a le da răspunsuri la întrebările ce le pun.

b) Problema reiese în urma exercitării supravegherii generale, cînd se constată că se întîmplă ceva neobișnuit.

De exemplu, să presupunem că oamenii noștri trimiși în Orsinia află că această țară dă amploare programului misiunii creștine din Congo și că „a fost numit un nou ajutor al directorului, un anume frate Nepomuk". Dacă supravegherea generală este destul de perspicace ca să observe aceste schimbări minore în politica Orsiniei, este clar că a dat naștere unei probleme; aceasta s-ar putea dovedi foarte importantă după ce se întreprind o serie de investigații, precum și, la fel de bine, poate să nu prezinte nici un fel de interes. Chestiunea este cum va sesiza supravegherea generală cele două-trei evenimente importante ce se petrec într-o săptămînă din miile pe care le observă și din milioanele ce au loc? Răspunsul este: asigurați-vă serviciile oamenilor care au aptitudini pentru munca informativă și puneți-i la lucru, așteptînd ca ei să descopere probleme de importanță națională.

c) Al treilea și ultimul mod în care apar problemele are în vedere nevoile de informații ale organelor interesate. Să presupunem că politicienii sînt puși în situația de a revizui politica față de o anumită țară. Să presupunem că ei cheamă reprezentanții organului informativ la ședința în care se discută acest subiect. In timpul discuțiilor apar o serie de probleme ce înainte nu prezentau interes și în legătură cu care lipsesc anumite informații. Deci, perspectiva schimbării unei linii politice atrage după sine apariția unei probleme de informații.

In cazul de față nu se pun probleme deosebite, deoarece, de obicei, se dau indicații precise în legătură cu nevoile care trebuie satisfăcute. Dar de multe ori se întîmplă că organul de informații nu este invitat la asemenea ședințe. Cînd se apropie termenul prezentării motivației pentru revizuirea preconizată, politicienii respectivi își aduc aminte că au nevoie de o serie de informații, dînd naștere unei probleme, dar care, spre consternarea și disperarea organului de informații, trebuie rezolvată într-o noapte, deși în mod real ar necesita o lună de muncă intensă.

ETAPA A DOUA: analiza problemei.

In prima etapă a apărut problema într-o formă brută. Inainte de a se apuca de treabă, oamenii care execută supravegherea generală sau investigațiile trebuie să analizeze problema respectivă foarte atent, nu numai cu scopul de a

elimina aspectele irelevante sau neimportante, dar, mai ales, pentru a o formula în așa fel încît soluția ce va apărea să fie aplicabilă nevoilor consumatorilor.

De exemplu, oamenii noștri din Orsinia au mai multe modalități de a-și continua observarea asupra noului zel misionar al acestei țări. Astfel, ei pot urmări: noile relații dintre biserică și stat; relațiile Orsiniei cu Belgia; acțiunile Orsiniei, Belgiei și Congoului; noile intenții ale bisericii catolice etc. Dar întrebarea este care dintre aceste posibilități sînt cele mai importante pentru securitatea S.U.A.?

Cei care vin la ședința privitoare la politica față de o anumită țară trebuie să facă aproape același lucru. De exemplu, li s-a cerut un studiu asupra populației, dar există zeci de posibilități și date care pot fi cuprinse în studiul respectiv, iar din acestea doar unele prezintă importanță pentru politicieni. Care sînt acestea și cît de detaliat trebuie să fie studiul?

După ce fac analiza problemei, ofițerii de informații caută indicații și îndrumare. Indicațiile (îndrumarea) pot să apară din propria înțelegere a problemei, de la oamenii politici sau de la cei care au nevoie de informațiile respective.

Ofițerul de informații află firul care trebuie urmat potrivit propriilor investigații și cunoștințe. Știe, de exemplu, că în Congo sînt mari rezerve de uraniu și pe bună dreptate se întreabă dacă nu există vreo legătură între aceste două lucruri. Cînd investigațiile sale îl identifică pe fratele Nepomuk ca fiind un savant ce a luat premiul Nobel pentru geologie, vede imediat legătura și își dă seama în ce direcție să acționeze. Emite ipoteza că Orsinia încearcă să obțină uraniu din Congo, iar fratele Nepomuk este un agent al Orsiniei. La acest punct, el are nevoie de indicații (de îndrumare) privind modul cum să procedeze în continuare. Ce direcții de acțiune consideră ca fiind importante oamenii care-i sînt șefi? Ce propun ei să se întreprindă în cazul în care se descoperă că acțiunile Orsiniei sînt rău intenționate?

In cazul țării față de care se preconizează schimbarea politică, ofițerii de informații cer lămuriri politicienilor în cauză, întrebîndu-i care este scopul urmărit prin revizuirea politicii față de ea și, dacă obțin răspuns la această întrebare, ei pot să-și formuleze sarcinile în așa fel încît materialul elaborat să aibă o utilitate practică pentru cei ce l-au cerut. Mai mult decît atît, în urma investigațiilor pot obține date și ipoteze folositoare, la care politicienii nu s-au gîndit niciodată.

Problema nu este aceea a indicațiilor interne (a autoîndrumării), ci a indicațiilor pe care trebuie să le dea cei ce au nevoie de informațiile respective. Aceasta este o chestiune delicată a informațiilor și de care ne vom ocupa în mod special. Este suficient să spunem deocamdată că relațiile dintre consumatori și organul de informații n-au fost și nu sînt întotdeauna netede și că de multe ori acesta din urmă se găsește în imposibilitate, din lipsă de îndrumare, de a elabora materiale folositoare pentru consumatorii de informații. Lipsa de îndrumare are rezultate dezastruoase tocmai în această etapă. Dacă organul de informații nu știe pentru ce lucrează, cărui scop urmează să-i servească materialul ce-l elaborează, ce acțiuni va trebui să întreprindă și cu ce mijloace, formularea sarcinilor suferă și este nesatisfăcătoare.

ETAPA A TREIA: culegerea de informații.

Culegerea de informații este cea mai caracteristică activitate a organului de informații. Fără culegere de informații nu se poate realiza supravegherea generală și nu se pot face nici investigații. Nu există organ de informații care să nu efectueze o culegere de informații sistematică și diversă. Dar, chiar în acest caz se ridică probleme metodologice dificile care, dacă nu sînt rezolvate, sînt o sursă continuă de ineficiență. Să le enumerăm și, totodată, să le explicăm.

a) Problemele cu care se întîlnește un ofițer de informații cînd este pus în situația de a efectua o investigație. După ce și-a formulat problema ce trebuie să o rezolve, următorul pas este să stabilească ce informații legate de ea există în cadrul organului din care face parte, precum și la alte instituții de stat. Are un avantaj extraordinar acela care lucrează într-un organ informativ ce posedă o bibliotecă centrală, unde toate documentele sînt ținute la zi și puse în ordine.

In acest caz, în cel mai scurt timp posibil, își poate strînge materialul necesar pentru lucrare, adică materialul care se găsește în cadrul organului său. Acest material indică — sau ofițerul își dă seama — că există date referitoare la problema respectivă și la alte instituții, date în a căror posesie trebuie să intre. Aici încep o serie de greutăți, mai ales dacă instituțiile respective n-au biblioteci centrale și o evidență strictă a propriilor materiale.

Vă dați seama ce s-ar întîmpla dacă organul informativ n-ar avea și el o astfel de evidență și bibliotecă centrală, ce greutăți ar avea de depășit cel care face investigația respectivă!

b) Să presupunem că ofițerul de informații și-a dat seama, după ce a strîns toate datele pe care le dețineau organul informativ și celelalte instituții din țară, că totuși mai rămîn unele neclarități și că are nevoie de o serie de informații din exterior. Deci el trebuie să ia legătură cu cel trimis în țara respectivă și să-i explice de ce anume are nevoie. In cazul că cel trimis în exterior este un fost lucrător în unitatea respectivă, cunoscînd astfel activitatea ei, modul cum funcționează și personalul care o compune, atunci el va înțelege mult mai ușor ce i se cere și va face acest lucru în cel mai eficient mod. Va înțelege instrucțiunile primite și va acționa ca un braț exterior al unității din țară. Dar dacă el n-a lucrat în unitate și a fost trimis la post în străinătate insuficient pregătit, atunci dificultățile sînt foarte mari.

Greutatea constă în a explica într-o scrisoare sau telegramă, în mod precis, de ce anume informații avem nevoie. Cererile trebuie să fie foarte detaliate și, pentru a primi informațiile în mod oportun, trebuie să le dăm un caracter de urgență, de necesitate imediată.

Dacă sînt formulate ca niște ordine seci, cererile nu se rezolvă în cele mai bune condiții.

Greutățile cresc cînd se cer informații în probleme de care omul de la post este străin: fie că n-are pregătirea de specialitate necesară, fie că nu este pregătit deloc și, în felul acesta, este total incompetent să rezolve problemele respective. De multe ori însă, personalul trimis în exterior este prins pînă peste cap în rezolvarea unor probleme pe care le consideră de o importanță mai mare.

Greutățile de mai sus nu sînt cele mai mari, deseori ele putînd să fie depășite cu destulă ușurință. Sînt însă și altele, inerente oricărei supravegheri generale, mult mai greu de depășit.

Forțele care execută supravegherea generală în cazul acțiunilor informative se presupune că observă inamicii reali, imaginari sau potențiali ai statului propriu și raportează activitățile lor. Se mai presupune că forțele respective procură informații care sînt calculate să contribuie la înfăptuirea politicii proprii. In ambele aspecte ale activității de supraveghere trebuie să se acționeze clandestin, deoarece o forță de supraveghere ce nu este pregătită pentru un asemenea mod de lucru nu poate obține informații în domeniile și problemele pe care alte țări le consideră secrete de stat. Multe asemenea informații nu pot fi obținute decît prin metode care ele însele constituie secrete de stat. Deci, o anumită fracțiune foarte importantă a informațiilor poate fi obținută numai prin metode secrete. Și aici începe problema metodologică.

Această problemă este legată de conspirarea forțelor respective, conspirare dictată de nevoia păstrării secrete a mijloacelor și surselor de informații. Un număr cît mai mic de oameni trebuie să aibă cunoștință despre fiecare acțiune

de culegere de informaţii şi trebuie luate cele mai mari măsuri de precauţie şi disimulare pentru orice mişcare ce se face. Dar, dacă nu este atentă, o asemenea forţă devine propriul ei duşman. Cînd se permite ca mecanismul conspirării şi securităţii să o scoată de sub cele mai semnificative direcţii de îndrumare (să-i taie legăturile cu organul de îndrumare — consumatorul), se distruge şi motivul pentru care ea există. Această îndrumare trebuie să vină direct de la consumatorul de informaţii sau indirect, prin partea de acţiune care se desfăşoară deschis. Dacă legătura dintre consumator şi cei care lucrează clandestin s-a întrerupt pe perioade lungi, dacă se face numai sub formă scrisă, dacă îşi pierde caracterul de activitate de la om la om, unele dintre cele mai importante sarcini ale culegerii de informaţii sînt practic irealizabile. Cererile de informaţii devin ordine fără personalitate, iar, de multe ori, consumatorii de informaţii nu ţin seama de posibilităţile organului informativ. Consumatorul poate pretinde lucruri pe care organul informativ nu este în măsură să le dea; poate cere un mare număr de informaţii la care totalitatea forţelor şi surselor organului informativ să lucreze luni de zile, făcîndu-l indisponibil pentru alte acţiuni; este posibil să ceară ceva care, deşi poate fi procurat, nu merită efortul. Datorită vălului conspirativ, secretului impenetrabil, de multe ori consumatorul nu poate aprecia just posibilităţile organului informativ, iar acesta este incapabil să-şi organizeze astfel forţele şi activitatea încît să fie de cel mai mare folos pentru consumator.

Pericolul poate creşte chiar din specificul muncii informative. Astfel, un organ de informaţii clandestin foloseşte metode foarte complicate pentru a depista sursele, pentru a se apropia de ele şi a le recruta, pentru a le apăra după aceea, pentru a-şi asigura mijloace de comunicaţii bine acoperite etc. Uneori însă, perfecţionarea acestor metode şi mijloace tinde să devină un scop în sine. Nimeni nu-l blamează pe organul informativ că-şi perfecţionează metodele şi mijloacele, dar nici nu-l iartă cineva cînd confundă scopul cu mijloacele. Au existat cazuri cînd organul informativ clan-

destin a exploatat surse grele şi puţin productive, neglijînd altele mai uşoare şi mai bune. Aceste greşeli nu s-ar fi produs dacă s-ar fi găsit cineva care să îndrume organul respectiv, pierdut în ceaţa propriilor sale regulamente.

ETAPA A PATRA: *aprecierea critică a informaţiilor*

Aprecierea critică înseamnă compararea a ceea ce este nou şi neverificat cu ceva mai vechi şi bine verificat. In ce măsură noul se ridică la nivelul vechiului sau îl depăşeşte? Cel mai bun critic este acela care are cea mai mare experienţă şi o minte bună, cu ajutorul cărora să poată, prin comparaţii directe sau indirecte, să aprecieze validitatea noului.

Face comparaţia în mod direct atunci cînd într-un raport se spune că, de exemplu, capacitatea industriei siderurgice a Orsiniei este de 45 de milioane tone de oţel, dar din alte surse, demne de toată încrederea, precum şi din rapoarte mai vechi reiese că această capacitate este de numai 36 de milioane tone. După ce face această comparaţie, el respinge ca nefondată prima informaţie.

Indirect procedează atunci cînd într-un raport se spune că producţia anuală de combine a Orsiniei este de 30.000 de bucăţi, dar el nu ştie ce ar putea face cu un număr aşa de mare ţara respectivă, avînd în vedere atît nevoile ei interne, cît şi cele pentru piaţa externă.

In investigaţii, această apreciere critică este necesară pentru a nu se emite ipoteze incorecte, ce sînt posibile dacă informaţiile de la care se porneşte sînt false. In acest caz, avem nevoie de specialişti şi de oameni capabili să sesizeze tot ce este important din multitudinea informaţiilor. Există şi aici o problemă deosebită, în legătură cu cele două moduri în care produsul acţiunilor informative ajunge la consumator.

Primul mod este cel de a se trimite consumatorului informaţii sub formă finită, cum ar fi rezumate ale acestora, sinteze sau rapoarte, ce se pot face zilnic ori săptămînal. In

acest caz, toate informațiile sînt puse pe biroul unui expert care le apreciază critic, le evaluează importanța, le compară și le completează cu informații mai vechi, iar apoi elaborează un material în care scoate în relief problemele esențiale. Această activitate, numită „raportare", are caracteristicile unei activități științifice.

Cel de-al doilea mod constă în ajungerea la consumator a produsului acțiunilor informative într-o stare aproape brută. Cei care culeg informațiile le transmit unui intermediar numit de consumator. Acest intermediar clasifică informațiile în funcție de sursă, de gradul de încredere pe care-l prezintă și de conținutul lor, iar apoi le transmite direct consumatorului sau biroului de sinteză din propriul organ ori altor instituții. Singura rațiune pentru care acest intermediar există este aceea de a clasifica și distribui informațiile culese în mod clandestin. Organul informativ trebuie să-și apere sursele. Dar, indiferent cum a reușit să apară acest intermediar, în realitate el face mult mai mult decît să conspire sursa. El încearcă să clasifice informațiile, și în această operațiune are niște principii stranii.

Intermediarul, așa cum se întîmplă în practică, nu are decît cîteva mijloace pentru a-și exprima aprecierea. Lui i se permite să clasifice încrederea pe care o prezintă sursa și valoarea ei conform literelor A, B, C, D, iar veridicitatea și importanța conținutului cu numerele 1, 2, 3, 4.

Astfel, A-1 ar desemna un material provenit de la o sursă de cea mai mare valoare și ale cărei sinceritate și competență nu pot fi puse la îndoială, conținutul lui reprezentînd adevărul și numai adevărul. După aceasta urmează gradațiile care se pot face.

Dacă informațiile au fost obținute dintr-un ziar, document oficial etc., acesta este clasificat ca material documentar. Intermediarii insistă asupra faptului că ei nu doresc să facă alte comentarii. Ei susțin că sînt negustori de materie primă și că vor să-și vîndă marfa cît mai puțin prelucrată. Dar cei care contrazic această aserțiune sînt chiar intermediarii, deoarece ei nu vînd marfa nici pe departe sub formă de materie primă. Ei o editează, o scurtează, o traduc și ascund sursa, deși deseori aceasta reprezintă ceea ce este mai valoros într-o informație, sub aspectul aprecierii ei. Deci, cînd ajunge la consumator, informația este un produs semifinit.

Aprecierea sursei poate fi un serviciu bun pe care ni-l face intermediarul, dacă ea este cunoscută ca fiind sinceră, de încredere și dacă trebuie apărată cu toate mijloacele; în cazul acesta este suficientă etichetarea ei cu litera A. Dar această etichetare este bună numai în cazul cînd intermediarul este absolut sigur pe ceea ce face sau în măsura în care încrederea ce o prezintă sursa are vreo importanță pentru conținutul informației. Deseori însă, intermediarii nu știu ce încredere reală prezintă sursa și atunci o clasifică în funcție de gradul în care conținutul informației pare a fi veridic. Acest fapt dă naștere unui cerc vicios care nu ajută nimănui.

În afară de cele de mai sus există și alte probleme legate de acest sistem, probleme ce n-ar avea nici o importanță dacă intermediarul n-ar trimite informațiile direct la consumatorii care le folosesc fără a le mai aprecia critic valoarea, putînd fi astfel dezinformați. Acești intermediari, care n-au nici experiența directă a muncii clandestine, nici nu sînt plasați la un nivel unde să fie obligați să studieze toate informațiile obținute în legătură cu o anumită problemă, nu pot să aibă spiritul critic necesar pentru a face o corectă apreciere și clasificare a materialelor ce le primesc. Un asemenea spirit critic poate să-și dezvolte un om ce lucrează în permanență la Roma și se ocupă de culegerea de informații despre viața politică italiană sau unul care la birou apreciază și investighează foarte ofensiv și critic toate datele legate de o anumită problemă, dar nu-i vedem deloc pe acești intermediari într-o asemenea postură.

O altă problemă este aceea că în științele sociale o informație singură nu are nici o valoare. Să dăm un exemplu. În timpul celui de-al II-lea război mondial, un document clasificat ca A-3 și care a circulat pe la serviciile noastre de

informații vorbea despre eșecul american de a asigura cele necesare traiului, în iarna anului 1943, locuitorilor orașului Oran din Algeria.

Sursa a fost clasificată în grupa A, deoarece din cuprinsul informației reieșea că îi este familiară situația, iar conținutul era clasificat în grupa 3, întrucît cel care făcuse clasificarea știa că condițiile din Oran nu sînt chiar așa de rele cum erau prezentate. Cel care a primit acest material, fiind un om curios, și-a băgat nasul și-n alte treburi, pînă cînd a aflat cine era sursa; ea nu era altcineva decît o oficialitate franceză, iar informația provenea dintr-un discurs ținut într-o anumită situație. Este clar că oficialitatea era o sursă de primă categorie, deoarece cunoștea personal situația din Oran. Dar ceea ce a zis respectiva persoană despre situația Oranului sub americani era de mică importanță, chiar dacă era corect. Aspectul relevant și ceea ce prezenta reală importanță din document era critica violentă și dușmănoasă adusă americanilor de către un personaj de seamă, despre care se credea că ne este prieten și aliat. Importanța acestuia ca sursă de informații referitoare la situația din Oran nu suferă comparație cu cea privind perfidia și relele intenții ale persoanei în cauză. Deci, aspectul cel mai important a fost complet pierdut în urma clasificării materialului în codul respectiv. Pentru a fi fost de folos, cei care au făcut clasificarea — în fond aprecierea respectivă — trebuiau să atragă atenția asupra sursei informației. Dacă documentul a intrat în mîna organului de informații american datorită activității unui agent secret a cărui identitate trebuia să fie trecută sub tăcere, atunci în loc de clasificare seacă era nevoie de cîteva propoziții lămuritoare. Dar să presupunem că nu se pot scrie aceste propoziții fără a se desconspira agentul; este acesta un motiv să-l informăm greșit pe consumatorul de informații printr-o asemenea clasificare? Susținem că nu! Și am mai zice că dacă intermediarii nu pot găsi o altă metodă de a rezolva problema, atunci e mai bine să fie desființați.

Culmea o reprezintă situația acelor articole și informații tăiate din ziare, care sînt clasificate ca materiale documentare. In cazul de față i se face un deserviciu celui care le studiază, deoarece articolele și informațiile respective nu sînt însoțite de numele ziarelor care le-au publicat, astfel că el nu le poate aprecia critic, la adevărata lor valoare, în raport cu seriozitatea și competența sursei.

ETAPA A CINCEA: *emiterea ipotezelor.*

Ce este de dorit în cazul ipotezelor este ca acestea să fie cît mai numeroase și de cea mai bună calitate. Sînt de dorit cît mai multe interpretări care să fie productive și, la rîndul lor, să dea naștere și altora.

Organul informativ, pentru a emite ipoteze de bună calitate și numeroase trebuie să dispună, în primul rînd, de personal de înaltă calificare și competență, care să fie devotat misiunii sale și, în al doilea rînd, să aibă acces la informațiile relevante.

Deci, pe prim plan se pune problema calității personalului și este bine să amintim aici că toți marii oameni de știință au avut contemporani care puteau face descoperirile făcute de ei, deoarece faptele respective existau în natura ce-i înconjura, dar nu le-au făcut deoarece n-aveau mintea acestora. Marile descoperiri sînt rezultatul unei gîndiri profunde, agile și riguroase, iar marii descoperitori aveau o asemenea minte, precum și voința necesară de a-și asuma răspunderea muncii intelectuale. Deci, organul de informații trebuie să fie format din asemenea oameni. Dar, chiar dacă personalul aparatului informativ este format din cei mai talentați și dotați oameni pe care îi are poporul nostru, totuși ei nu vor produce acele ipoteze de care avem nevoie pînă nu au acces la toate informațiile relevante. Acest lucru nu este deloc ușor de aranjat, deoarece se interpun două lucruri, primul dintre ele fiind compartimentarea și caracterul secret al informațiilor. Informațiile strategice au ca obiect secrete de stat pe care se bazează securitatea și bu-

năstarea ţării şi, cu cît aceste secrete sînt mai importante, cu atît numărul de oameni ce le cunosc este mai mic. Deci, un document secret de importanţă deosebită nu poate fi cunoscut de prea mulţi oameni.

Ar fi interesant de ştiut la ce rezultate ale cercetării ştiinţifice ar fi ajuns Freud dacă clinicile nu i-ar fi pus la dispoziţie datele şi observaţiile ştiinţifice pe care le aveau pe motiv că erau confidenţiale. Or, cei din organul de informaţii se află de multe ori în această situaţie. Asemenea măsuri de apărare a secretului au efecte negative asupra rezultatelor muncii şi n-ar trebui să fie lăsate să intre în acţiune decît dacă este absolut necesar. De asemenea, nu trebuie să se admită ca măsurile respective să acopere nişte gelozii şi orgolii între servicii, birouri sau ministere.

Această problemă a apărării cu gelozie, în propriul interes, a unor documente şi informaţii este cel de-al doilea obstacol care nu permite accesul la cele mai revelatoare informaţii.

ETAPA FINALĂ : prezentarea ipotezei (ipotezelor).

Am sărit peste etapa culegerii de noi informaţii în vederea verificării ipotezelor, deoarece aceasta nu prezintă probleme care să nu fi fost abordate cînd am vorbit despre etapele a doua şi a treia. Ultima etapă, aceea în care s-a verificat şi s-a stabilit că o anumită ipoteză este cea mai apropiată de adevăr, conţine cel puţin două probleme. Aceste probleme îşi au originea în forma pe care trebuie să o ia produsul finit. Cele mai caracteristice trăsături ale acestuia trebuie să fie conciziunea şi claritatea.

Organul informativ produce şi rapoarte mari, de sute de pagini, dar sînt puţine studiile, monografiile sau rapoartele lungi care să nu aibă o pagină sau două ce prezintă în rezumat conţinutul lucrării.

Intr-un fel, este normal să fie aşa, dar rezultatele nu sînt întotdeauna dintre cele mai bune. Există şi lucruri mai complicate, probleme mai mari, care nu pot fi prezentate în

300 de cuvinte. Consumatorul ce insistă că nu există idei, probleme sau concepţii care să nu poată fi expuse în rezumat în 300 de cuvinte nu-şi face un serviciu. El cere imposibilul, plătind un tribut mare pentru aceasta, în două feluri : se amăgeşte că cunoaşte cu adevărat ceva, iar pe de altă parte demoralizează organul de informaţii.

Pe cei ce se spetesc lucrînd săptămîni întregi pentru a lămuri în detaliu o problemă şi a cărei soluţie se află în subtilităţi şi rafinamente de gîndire îi jigneşte deformarea prin rezumare a înţelesului real al răspunsului pe care l-au dat. Data următoare n-au să mai lucreze cu acelaşi entuziasm, studiul pe care-l vor face va fi mai sărac, iar rezumatul, în consecinţă, va fi şi el mai sărac.

Aceasta nu este o pledoarie pentru ca sutele de pagini să fie citite de consumator sau de omul de acţiune, ci este o atenţionare a lui, în sensul că prin atitudinea ce o adoptă să nu permită să se afle că el nu citeşte mai mult decît rezumatul. Asta pentru a nu-i demoraliza pe cei mai buni şi mai sîrguincioşi oameni pe care îi are în subordine.

O altă problemă este cea a notiţelor de la subsol. Consumatorii de informaţii, spre deosebire de alţi cititori cu spirit critic, nu cer aceste notiţe de referinţă şi deseori le condamnă ca fiind nepractice. Cel care editează materialul are el însuşi greutăţi în ceea ce priveşte citarea surselor. Dar chiar şi atunci cînd nu se obiectează împotriva notiţelor de la subsol, din comoditate sau pentru că sursele trebuie conspirate, acestea nu se fac. Deci, există argumente pro şi contra cu privire la utilizarea acestor note de subsol, dar pericolul ce-l reprezintă necitarea surselor de multe ori nici nu poate fi imaginat de cei care obiectează împotriva lor. Exemplul de mai jos credem că va ilustra mai bine ceea ce vrem să spunem :

Statele-majore a două ţări, X şi Y, au purtat o serie de tratative înaintea celui de-al doilea război mondial despre aeroporturile pe care ţara Y le avea într-o colonie. Y i-a spus lui X că are un număr de aeroporturi gata construite, unele sînt în construcţie pe nişte terenuri deja cumpărate,

iar altele vor fi construite după ce vor fi cumpărate încă o seamă de terenuri. Izbucnirea războiului a transformat aceste date în informații de mare importanță, iar omul nostru din țara X a făcut un material cuprinzînd datele de mai sus, cu specificațiile respective, în același timp precizînd sursa și data tratativelor. Pînă aici totul este în ordine.

Cîteva luni mai tîrziu, un om de-al nostru acreditat în altă țară, Z, are ocazia să obțină un raport despre colonia țării Y, raport ce se ocupă și de aeroporturi. Informația respectivă provine din aceeași sursă, dar a fost schimbată în două privințe, și anume: problema cu terenurile care urmau a fi cumpărate pentru a se construi aeroporturi n-a mai fost menționată, iar despre aeroporturile în cauză s-a spus că sînt deja în construcție.

Puțin mai tîrziu, această informație a ajuns în mîna unui alt birou, care a trecut datele respective pe niște fișe de evidențe. Cum fișele erau tipărite și nu aveau rubrici separate pentru aeroporturile care deja funcționau și pentru cele ce se aflau în construcție, toate cele trei categorii de date au fost cuprinse în una singură: „aeroporturi militare". In felul acesta, în colonia respectivă au apărut 50 de aeroporturi în plus față de cîte erau în realitate.

Vine apoi secția de cartografie care ia datele respective să le treacă pe hartă și cu ajutorul unor simboluri să indice lungimea și tipul pistelor de aterizare. In documentul inițial nu s-au dat aceste date pentru pistele care nu existau, dar s-a precizat că suprafața care urma să fie cumpărată pentru fiecare aeroport era de o milă patrată. Cartografii găsesc această precizare lipsită de sens, așa că ei, prin raționamente și calcule matematice, fixează cu aproximație lungimea pistelor și o trec pe hartă.

Cînd s-au verificat informațiile respective în teren, s-a aflat că s-au construit numai cîteva aeroporturi din cele planificate și că pistele lor aveau alte lungimi decît cele trecute pe hartă.

Desigur că lipsa notițelor de la subsol nu este singura cauză a erorilor, dar aceasta poate face foarte dificilă corectarea lor dacă informația a parcurs drumul de la producător la consumator. In plus, eroarea cere ore întregi de muncă pentru a fi corectată și, chiar corectată fiind, răul produs poate fi uneori ireparabil.

Desigur, problemele discutate aici sînt cele care ne preocupă sau ne afectează de multe ori. Există însă și alte probleme, precum și diferite aspecte ale celor discutate, pe care nici măcar nu le-am amintit.

Puse la un loc, toate acestea fac din meseria de ofițer de informații o meserie grea și sînt cauza pentru care deseori rezultatul activității nu se ridică la nivelul calitativ necesar.

PRODUCĂTORI ȘI CONSUMATORI DE INFORMAȚII

Nu există lucru mai important în activitatea informativă ca stabilirea unor relații adecvate, principiale, juste între organul informativ și cei care folosesc produsul muncii acestuia. Oricît s-ar părea de ciudat, aceste relații, pe care le-am aștepta să le vedem stabilindu-se automat, sînt rezultatul unui efort conștient și persistent și sînt gata să se întrerupă ori de cîte ori efortul respectiv scade în intensitate.

Relațiile adecvate care trebuie să existe între producătorii de informații și consumatori sînt o chestiune de delicatețe. Organul de informații trebuie să fie destul de aproape de cei care făuresc și înfăptuiesc politica țării pentru a primi îndrumarea necesară activității sale, dar se impune ca această apropiere să aibă asemenea limite încît să-i permită să nu-și piardă obiectivitatea și integritatea aprecierilor. In continuare ne vom ocupa de aceste probleme.

Problema îndrumării

Una dintre ideile de bază ale lucrării de față este aceea că munca informativă nu se face de dragul muncii informative, ci pentru ca informațiile obținute să fie folosite în întreprinderea unor acțiuni practice. Pentru aceasta, organul

informativ trebuie să cunoască: 1) problema care se pune în instituţia însărcinată cu elaborarea politicii, planificării şi transpunerii în viaţă a hotărîrilor şi 2) că el trebuie să primească cea mai amănunţită îndrumare posibilă din partea acestei instituţii. Necesitatea îndrumării este evidentă, deoarece dacă organul informativ nu are acces în lumea în care se planifică şi se înfăptuiesc aceste lucruri, informaţiile ce le furnizează nu corespund nevoilor.

Dar, să fim mai precişi. A fi bine îndrumat într-o anumită acţiune informativă înseamnă să ştii aproape totul despre ea. Dacă vrei să afli de la un constructor de drumuri cît de mare este o lucrare pentru construirea unei anumite porţiuni de drum, nu te duci la el şi-l întrebi: „Cît este de greu să construieşti un drum?" Inainte de a te putea aştepta la un răspuns care să aibă un înţeles, trebuie să-i precizezi punctele între care vrei să construieşti drumul, cum o să fie — cantitativ şi calitativ — traficul pe această porţiune de drum, tonajul celui mai greu vehicul şi aşa mai departe. După ce faci aceste specificaţii, precum şi multe altele, respectivul constructor tot nu-ţi va da un răspuns; poţi primi un răspuns aproximativ, dar constructorul va refuza să se pronunţe pînă cînd nu va cerceta natura terenului pe care urmează să fie construit drumul, condiţiile climaterice ce trebuie să le înfrunte pe timpul construcţiei, forţa de muncă locală etc. După ce face cercetările respective, vine cu o cifră privind costul unui drum care să corespundă caracteristicilor preliminare date de tine, dar această cifră este prea mare. Din momentul acesta încep discuţiile pentru un compromis: Acceptaţi să aibă două benzi de circulaţie în loc de trei? Acceptaţi o variantă ocolitoare unde să fie nevoie de mai puţine lucrări de artă şi unde pantele să fie mai mici? Acceptaţi o îmbrăcăminte mai ieftină? In timpul discuţiilor, deşi nu eşti specialist în construcţii, începi să-i dai sugestii cum să evite o greutate tehnică, iar el, deşi nu-i specialist în transporturi, îţi pune întrebări şi îţi dă sugestii în domeniul tău de activitate. Dacă lucrurile merg bine, tu îţi aduci specialiştii să participe la discuţii, el şi-i aduce pe ai lui şi

împreună puneţi pe picioare un plan acceptabil, iar treaba merge bine. In mod natural şi fără a-ţi da seama, l-ai îndrumat pe constructor, dîndu-i acele elemente care îi erau necesare pentru succesul activităţii lui (şi a ta).

De acelaşi tip de îndrumare are imperioasă nevoie şi organul care se ocupă de informaţiile strategice. Acesta nu formulează obiective, nu este făuritorul politicii statului, nu elaborează planuri la nivel naţional, nu transpune el în viaţă hotărîrile luate. Funcţia sa este una auxiliară, de serviciu. Datoria sa este de a avea grijă ca cei în drept să fie în general bine informaţi, să stea la spatele acestora cu cartea deschisă la pagina potrivită, să le atragă atenţia asupra aspectelor evidente pe care s-ar putea să le neglijeze şi — la cererea lor — să analizeze variante, dar fără a indica sau a face alegerea. Organul de informaţii nu poate aduce nici un folos dacă nu cunoaşte intenţiile celor pe care îi serveşte; el nu-i poate servi dacă nu se bucură de încrederea lor şi dacă nu are de la ei îndrumarea pe care orice meseriaş o cere de la clientul său. Probabil că neiniţiaţii vor fi surprinşi să audă că elementul de îndrumare, prezent la nivelurile inferioare, devine din ce în ce mai rar cu cît se urcă mai sus.

Fără o îndrumare adecvată şi fără încredere, organul de informaţii nu poate produce informaţiile de care este nevoie. Activitatea sa de supraveghere, deşi sigură în cazurile evidente şi mari, poate foarte bine să neglijeze evenimente mai puţin relevante, dar cu o semnificaţie deosebită. Desigur, s-ar putea să existe diferenţe de păreri asupra a ceea ce trebuie şi ce nu trebuie urmărit; dar aceste căutări nu este bine să fie descurajate, ci, din contră, se impune a fi clarificate prin sfatul preţios pe care-l pot da consumatorii de informaţii.

Investigaţia, acest aspect al muncii informative, are şi mai mult de pierdut dacă nu este îndrumată în mod adecvat. In primul rînd, s-ar putea ca datele ce se obţin prin investigaţii să nu poată fi aplicabile scopului căruia se cere să-i servească, să fie incomplete, inexacte şi inoportune. Nu

este rezonabil să ne aşteptăm la mai mult atunci cînd sarcinile care se dau uneori organului de informaţii spre a fi rezolvate într-o săptămînă sau într-o zi depăşesc competenţa umană.

Pentru a fi în stare să prezinţi materiale la nivelul şi de calitatea care se aşteaptă, ai nevoie de un personal calificat destul de mare pentru a înmagazina şi a te ţine la curent cu suma totală a cunoştinţelor umane. Chiar şi atunci este îndoielnic că rezultatul va fi cel cerut, dacă organul de informaţii nu primeşte indicaţii asupra sarcinii pe care urmează să o îndeplinească.

Pe de altă parte, lipsa unei îndrumări oportune şi eficiente este principala cauză a celei mai grave boli de care poate suferi un organ de informaţii. Această boală se numeşte lipsa de răspundere: organul de informaţii îşi pierde dorinţa de a participa la realizarea obiectivelor propuse pe plan naţional şi simţul necesar pentru a-şi aduce cea mai nimerită contribuţie la efortul comun; se mulţumeşte să prezinte informaţii, fără a încerca să afle ce se ascunde în spatele ordinelor care le cer, înţelesul unor lucruri care par fără sens. Cînd oameni inteligenţi şi sensibili ajung la acest stadiu, ei nu mai sînt nici inteligenţi, nici sensibili, ci se comportă ca nişte automate pe care îi îngrijorează (dacă-i îngrijorează) doar lucrurile ce merg prost. Ceea ce produc aceşti oameni, informaţiile respective, aproape n-au valoare. Aceasta deoarece a trecut mult timp de cînd oamenii în cauză s-au blazat şi nu-i mai preocupă grija faţă de problemele de muncă.

Sînt mai multe motive care explică de ce producătorii şi consumatorii de informaţii întîmpină greutăţi în stabilirea unor relaţii adecvate. Primul este de ordin formal, fiind mai tipic pentru armată decît pentru instituţiile civile.

Orice serviciu este organizat după un model prea cunoscut. Astfel, la cel mai înalt nivel, în vechea organizare a Ministerului de Război, de pildă, şeful de stat-major avea ca subordonaţi pe adjunctul său, statul-major general şi statul-major special.

Statul-major general era compus din şase divizii (direcţii), fiecare sub conducerea unui general. Aceste divizii răspundeau de probleme ca: personal, informaţii, organizare şi instruire, servicii, aprovizionare-administraţie, planuri şi operaţii, cercetare şi dezvoltare. Cu mici modificări, acest model se poate identifica şi la celelalte instituţii.

Principala datorie a tuturor acestor divizii (direcţii) este de a informa comandantul şi de a-l ajuta să ia hotărîrea justă. Fiecare ofiţer care este specialist în domeniul său are drept datorie principală să contribuie la înţelegerea de către comandant a problemelor din domeniul respectiv şi o datorie secundară faţă de colegii săi din instituţie. Deci, loialitatea urmează o linie ascendentă, pe verticală, de-a lungul ierarhiei administrative. Pînă ce nu urcă întreaga scară verticală, loialitatea nu se împrăştie şi la alte organe similare.

In aceste condiţii există un motiv, inerent structurii instituţiilor, pentru care directorul diviziei informaţii întîmpină greutăţi în obţinerea de la alţi directori a îndrumării şi informaţiilor despre planurile, acţiunile proiectate, puterea operaţională etc. pe care în mod normal ar trebui să le obţină. Acelaşi este motivul pentru care eşaloanele inferioare ale unor organizaţii se găsesc şi se întîlnesc atît de greu. Dar a face generalizări este periculos. Poate singura generalizare valabilă este aceea că o asemenea structură sporeşte inerţia oricărei instituţii mai mari şi că ceea ce pare a fi adevărat la cele mai înalte eşaloane din armată este valabil şi pentru marile organizaţii comerciale sau industriale.

Unii susţin că etapa, numită de doctrina militară „analiza situaţiei", contribuie şi ea la instaurarea unor relaţii nesatisfăcătoare între producătorul şi consumatorul de informaţii. Cînd face analiza situaţiei, comandantul recurge la serviciile subordonaţilor. Fiecare ofiţer din statul-major are un rol bine precizat în această activitate. Astfel, direcţiile de personal, operaţii şi logistică îi spun precis care îi sînt forţele, organul de informaţii îi prezintă datele necesare des-

pre condițiile geografice și despre inamic etc. In cazul de față însă, nu este stabilit ce anume trebuie să știe și ce nu ofițerul de informații despre forțele proprii. Dacă comandantul consideră că un ofițer de informații bine documentat adaugă încă o minte înțeleaptă statului său major, atunci are grijă ca acesta să fie temeinic informat despre toate problemele în care i se cere aportul, indiferent de ce se scrie în doctrinele militare.

Motivul invocat în cazurile în care ofițerii de informații nu sînt puși în cunoștință de cauză și nu primesc indicații referitoare la acțiunile plănuite este acela că ei trebuie să evalueze cu o obiectivitate maximă inamicul. Cunoașterea puterii forțelor proprii și a modului în care acestea pot acționa, l-ar face să-și dea seama cine are șanse de a învinge și atunci, sub imperiul fricii sau al sentimentului de superioritate, mai mult ca sigur că ar încerca să influențeze hotărîrea comandantului, supraestimînd sau subestimînd puterea inamicului. In aceste condiții, comandantul susține că are dreptate să nu-și pună în temă ofițerul de informații asupra intențiilor și forțelor sale. De asemenea, necesitatea asigurării secretului operațiunilor militare și a datelor la care urmează a fi declanșate constituie un alt motiv invocat de comandanții care nu-i pun în temă și nu-i îndrumă atent pe ofițerii de informații.

Dar, trebuie spus că oricît de întemeiate ar fi aceste motive, ofițerul de informații va fi întotdeauna ofensat la gîndul că i se contestă capacitatea de a-și învinge subiectivitatea sau că șeful îi consideră pe el și pe organul din care face parte drept un pericol pentru securitatea secretelor sale. Desigur că va fi mai mult decît ofensat cînd își va da seama că, indiferent cît s-ar strădui, riscă întotdeauna să muncească zadarnic, căci ceea ce produce nu este folositor nimănui.

Există și alte cauze pentru care relațiile dintre cele două părți nu sînt cele adecvate.

Prima este de ordin psihologic. Un mod sigur de a înstrăina pe un colaborator este acela de a-i pune la îndoială capacitatea de a face o treabă. Inlăturîndu-i pe ofițerii de informații dintr-un colectiv însărcinat cu rezolvarea unei probleme care presupune și aportul domeniului informativ, în subconștientul lor poate să se cuibărească credința că cineva a spus că nu sînt prea inteligenți pentru o treabă serioasă. De aici apar aversiunile. Dacă organul de informații are un personal format din oameni excepționali, care dau invariabil la toate întrebările răspunsuri corecte și folositoare, aceste aversiuni pot să dispară, iar organul de informații să ajungă să fie respectat de către consumatorii de informații. Dar atîta timp cît organul de informații nu este format din asemenea oameni, iar în armată, mai ales, este constituit din ofițeri care n-au pregătirea și aptitudinile necesare pentru această activitate și nici nu vor să-și facă o carieră din ea, este clar că relațiile dintre producător și consumator n-au cum să fie normale.

O altă cauză poate fi găsită în ceea ce în limbaj curent poartă denumirea „motive de securitate".

In cazul de față, securitate înseamnă secretul în care trebuie înfăptuite anumite afaceri la nivelul statului. Intrucît conținutul acțiunii și momentul declanșării ei sînt elemente care asigură succesul politicii și strategiei, trebuie să fie păstrat un secret deplin în ceea ce plănuim să întreprindem. Dacă intențiile și posibilitățile inamicului sînt cunoscute, acesta se găsește în postura de a eșua.

Făuritorii politicii, prin natura lucrurilor, au de-a face cu secrete de stat, a căror cunoaștere de către cei interesați ar echivala cu o calamitate națională. (Dăm un exemplu din timpul ultimului război mondial: ce s-ar fi întîmplat, de pildă, dacă inamicul ar fi aflat cu o lună înainte, cu exactitate, locul, ziua, ora și cantitatea de forțe și mijloace stabilite pentru debarcarea din Normandia?)

La fel și organele de informații puternice pot să-și recruteze surse de o valoare inestimabilă. Indicarea sursei sau chiar a unei singure piste care ar duce la identificarea ei ar însemna pierderea acesteia și eșecul acțiunii. Există surse care ele însele devin puncte de plecare și garantează suc-

cesul unei acțiuni politice, al unui plan sau al unei operațiuni. Pierderea lor echivalează cu pierderea unei armate sau, în anumite situații, cu pierderea statului însuși.

Acestea fiind riscurile, asigurarea securității și respectarea regulilor de păstrare a secretului sînt absolut esențiale.

Prima regulă a păstrării secretului este aceea de a-l cunoaște cît mai puțini oameni posibil, iar aceștia să fie de o discreție desăvîrșită. Care este efectul acestei reguli asupra relațiilor dintre producătorul și consumatorul de informații?

Cînd producătorul aplică cu strictețe această regulă, consumatorul are tot dreptul să se îndoiască de valabilitatea informațiilor respective. Puneți-vă în situația unui om politic care inițiază o acțiune și care primește niște informații ce contrazic tot ceea ce era cunoscut mai înainte, inclusiv legile bunului simț! Acceptați aceste informații fără rezerve și vă bazați întreaga acțiune pe ele sau cereți organului de informații să vină cu detalii și să vă convingă de veridicitatea lor? Ce ziceți cînd, în loc de a veni cu aceste detalii, organul de informații vă spune că nu poate da mai mult decît v-a dat deja?

La fel este situația pentru producători, cînd consumatorii aplică rigid aceeași regulă. Presupuneți că sînteți organ de informații și primiți un ordin în care vi se cere să aflați totul despre Java. Ordinul are exact această formă. Mai presupuneți că toți oamenii vă sînt prinși într-o altă acțiune importantă și ca s-o opriți aveți nevoie de o motivație serioasă din partea consumatorului. Acesta consideră însă că nu poate să-și motiveze cererea fără a încălca regulile de păstrare a secretului. In unele cazuri, lucrurile se opresc aici, dar în altele, consumatorul se întoarce la birou, pune mîna pe telefon și telefonează superiorilor săi, două sau trei eșaloane mai sus, iar tu te pomenești cu un ordin pe linie ierarhică să faci lucrarea. Se poate întîmpla însă ca cel care cere lucrarea respectivă să nu fie interesat să știe totul despre Java, ci are nevoie de cîteva date în legătură cu o anumită problemă referitoare la ea, dar nu îndrăznește să spună de ce anume are nevoie de teamă să nu-și desconspire intențiile. Atunci, el cere totul, în speranța să găsească și ceea ce-l interesează pe el într-unul din paragrafele sau capitolele enciclopediei pe care o elaborează organul informativ. Consumatorul nu are garanția că respectiva informație există în studiul pe care l-a cerut, deoarece poate dumneavoastră ați considerat-o neimportantă. Nici dumneavoastră nu aveți garanția, chiar dacă includeți informația respectivă, că ceea ce ați făcut servește intereselor consumatorului.

Cazurile prezentate pînă acum sînt extreme, căci, în realitate, atît producătorul cît și consumatorul de informații fac tot ce este posibil și permis pentru a se ajuta unul pe altul. Totuși, le-am prezentat spre a consemna că există această problemă și că trebuie avut grijă ca relațiile stabilite între cei doi parteneri să fie normale și corecte.

Vrem să ne facem bine înțeleși! In paragrafele anterioare n-am pledat împotriva regulilor de păstrare a secretului și nici nu cerem ca acestea să nu fie respectate, ci din contră! Dar am vrut să atragem atenția că „securitatea" de care vorbeam mai sus este ca o armură. Armura aceasta poate fi atît de grea și de mare încît omul îmbrăcat în ea să fie absolut în siguranță, dar și complet nefolositor. Atît producătorul cît și consumatorul au secrete proprii de apărat, dar ei nu trebuie să se izoleze și să se apere în așa mod încît măsurile de apărare să deservească scopurile existenței lor. Această problemă este deosebită și se cere reglementată prin acte oficiale care ar ajuta enorm. Dar asemenea reglementări n-ar putea rezolva complet problema, multe lucruri depinzînd de cei direct interesați în acest domeniu de activitate.

Ultimul motiv care dă naștere la neînțelegeri între cele două părți interesate în activitatea informațională este acela că nici un consumator nu se angajează într-o treabă hazardată pe singura bază că altcineva a spus s-o facă. In definitiv, cei care pierd nu sînt producătorii de informații. Pierderile, atît la propriu cît și la figurat, le vor suferi mai

întîi consumatorii de informaţii şi apoi producătorii. Atunci nu-i de mirare că unii mai zic: „De ce s-ar omorî cei de la informaţii să facă o treabă bună, cînd ştiu că nu-i interesul lor în joc?". Dintr-o asemenea situaţie poate apărea o lipsă de respect faţă de organul de informaţii. Dacă acesta face o greşeală cu consecinţe, este clar că relaţiile dintre cei doi se înrăutăţesc.

Ultima remarcă: organul de informaţii nu se poate să nu facă şi greşeli. Unele dintre problemele pe care le are de rezolvat cer să aibă noroc; altele necesită mai mult timp de muncă decît cel alocat pentru realizarea lor; altele pot fi rezolvate numai prin nişte acţiuni clandestine ce necesită o pregătire anterioară făcută cu multă grijă şi răbdare, dar care încă nu s-a realizat. Cu toate aceste motive obiective, cînd organul de informaţii greşeşte, eroarea îi este mai puţin scuzată lui decît altui specialist. Dacă un dentist greşeşte şi-i scoate pacientului său un dinte bun în locul celui stricat (şi cei mai buni dentişti au făcut-o!), pacientul nu zice că mai bine îşi extrăgea singur dintele; în cazul informaţiilor însă, o apreciere sau o înţelegere greşită a unei date dă naştere la asemenea reacţii din partea clienţilor.

Am enumerat, aşadar, cîteva motive pentru care relaţiile dintre producătorii de informaţii şi consumatori sînt cîteodată extraordinar de dificile, avînd drept rezultat lipsa de îndrumare strict necesară desfăşurării activităţii de informaţii. Oricum, dintre cele două rele — organul de informaţii să fie prea departe de consumator sau prea aproape — cel mai mare este acela de a fi prea departe. Dar ce se întîmplă cu celălalt?

Problema obiectivităţii şi integrităţii

Pericolul al doilea este destul de mare ca să fie tratat cu uşurinţă. În momente de exasperare, producătorii şi consumatorii de informaţii cad de acord ca barierele administrative dintre ei să fie înlăturate, iar organul de informaţii

să fie cuprins în secţia politică, în cea de planuri sau operaţii, ori să fie fărîmiţat în subunităţi (regionale şi de problemă) şi dispersat în diviziunile corespondente ale organizaţiei beneficiare. Dacă se face acest lucru, organul de informaţii primeşte mai mult decît i-ar trebui pe linie de indicaţii şi îndrumare. Sînt mari avantaje, dar şi mari pericole în treaba asta. Să începem cu cel mai neînsemnat.

Organul de informaţii se poate să fie deviat şi îndepărtat de la menirea lui. Personalului său, care este conştiincios şi poate face şi unele treburi ce cad în seama consumatorului, i se cere să-şi asume o parte din activitatea nelegată de domeniul informativ a noului loc de muncă. Astfel de practici sînt cunoscute organelor de informaţii şi lupta împotriva lor este o necesitate recunoscută. În condiţiile prezentate mai sus, o asemenea luptă este ineficace; o dată ce ofiţerii de informaţii primesc şi alte sarcini, le este greu să mai scape de ele şi, curînd, organul de informaţii îşi pierde identitatea şi integritatea funcţională. Acest lucru s-a întîmplat de prea multe ori ca să nu facem din el o problemă.

În al doilea rînd, apropierea prea mare poate duce la o deviere nu chiar atît de evidentă, dar nu mai puţin dăunătoare. Multe lucrări dintr-un birou sînt urgente şi de detaliu. Multe cer unele investigaţii mărunte de tipul celor: „Întreabă pe cutare despre chestia aia!". Tendinţa este de a se cere ofiţerilor de informaţii să facă o asemenea treabă. Nu vrem să spunem că aceasta este o treabă lipsită de importanţă, ci să arătăm că dacă folosim în măsură prea mare organul de informaţii pentru astfel de treburi, îl folosim prost. Organului de informaţii trebuie să i se dea timp mult pentru a îndeplini sarcini şi proiecte cu bătaie lungă şi care nu pot fi rezolvate altfel.

În al treilea rînd, integritatea conţinutului activităţii poate fi afectată în mod serios. Am explicat mai înainte cum se rezolvă o problemă care depăşeşte competenţele regionale şi de problemă. Conform metodei expuse, o problemă ca cea a influenţei Spaniei în Argentina devenea sarcina unui

colectiv care, în ultimă instanță, era subordonat organului de control. In asemenea condiții era sigur că totalitatea surselor care existau și puteau fi exploatate erau folosite în interesul rezolvării problemei respective. In cazul în care organul informativ a fost fracționat și pus în contact direct cu consumatorii, această metodă nu mai este valabilă, deoarece nu mai putem avea la îndemînă nici toți experții și nici toate informațiile necesare. In plus, standardele stabilite privind aceste lucrări, datorită dispersării, vor fi diferite, spre deosebire de concepția unitară care există într-un organ de sine stătător.

Măsurile administrative nu pot evita întotdeauna dezavantajele apropierii prea mari a aparatului informativ de consumator. Oamenii angajați în plănuirea sau înfăptuirea unei acțiuni într-un timp mai lung sau mai scurt vor dori ca aceasta să ia un anumit curs. Ca atare, ei sînt expuși pericolului să nu examineze în mod critic și fără patimă faptele, să nu le aranjeze într-un sistem sigur și logic. La astfel de situații se poate ajunge datorită necunoașterii multor fapte revelatoare și importante, precum și din cauza împrejurării că prejudecățile îi determină să aleagă faptele în mod discriminatoriu. Și astfel se ajunge la soluții greșite. Organul de informații — care, dacă trebuie să tindă spre ceva, aceasta este analiza obiectivă și imparțială a faptelor — are de luptat împotriva propriilor sale „păreri preconcepute", „dorințe", „orientări" etc. In definitiv și organul de informații este format din oameni a căror gîndire își pune pecetea pe ipotezele ce le emit, iar această pecete este foarte probabil să ducă la o concluzie mult mai atractivă decît o indică realitatea. Faptul că au existat diferențe de opinii printre cei despre care se presupunea că sînt observatori și analiști imparțiali, deși toți au avut același material faptic, ne demonstrează că fiecare dintre noi devine robul părerilor și concepțiilor subiective. Asemenea diferențe de opinii au apărut în cazul unui organ de informații independent. Or, dacă organul de informații, chiar în aceste condiții, s-a

făcut vinovat de tragerea unor concluzii pripite și nu îndeajuns de fondate, ar greși și mai mult în situația cînd ar fi cuprins nemijlocit în instituțiile a căror sarcină este făurirea politicii de stat.

Din aceste motive, ceea ce se obține indiscutabil pe planul îndrumării se anulează prin pierderea integrității și obiectivității acțiunilor.

Singura soluție este una de compromis, spre care s-a tins întotdeauna : garantarea existenței aparatului de informații ca unitate administrativă independentă și folosirea tuturor mijloacelor pentru familiarizarea consumatorilor de informații cu problemele organului informativ, iar pe acesta cu problemele celor pe care are menirea să-i servească.

Problema informațiilor și a făuririi politicii

Ceea ce s-a spus pînă acum despre politică și informații nu este tot ce trebuie să fie spus. Desigur, organul de informații nu trebuie să fie apologetul unei anumite politici, dar asta nu înseamnă că informațiile nu joacă un rol în făurirea politicii. Rolul organului de informații este precis definit și este clar. Acest rol poate fi descris în două fraze : 1) examinarea exhaustivă a unei situații pentru care se cere luarea unei măsuri politice și 2) explorarea obiectivă și imparțială a tuturor soluțiilor pe care le are o anumită problemă politică.

Desigur că s-ar putea ca în examinarea menționată să se strecoare unele păreri subiective, dar acesta nu este un motiv pentru a exclude totalmente organul de informații din procesul de făurire a politicii sau de a-l condamna ca neprincipial. Atîta timp cît personalul organului de informații este de înalt calibru moral și intelectual, riscurile pe care și le asumă cei ce făuresc politica de stat sînt mai mici atunci cînd acceptă analizele și studiile făcute de organul de informații, de cît cînd ei le exclud din dezbaterile lor.

Problema produsului activităţii organului de informaţii şi a acceptării sale

Dorinţa supremă a oricărui organ de informaţii este ca ceea ce face să fie realmente folositor în luarea hotărîrilor. Totuşi, nu există vreo lege care să-i oblige pe cei în drept de a lua hotărîri să ţină seama de ceea ce spune organul de informaţii. Dacă organul de informaţii se face vinovat de faptul că a folosit o metodă greşită sau a făcut erori de judecată, nimeni nu-l poate obliga pe consumatorul de informaţii să ia drept bun ceea ce i se spune. Acest fapt are părţi atît bune, cît şi rele.

Partea pozitivă este evidentă şi considerăm că am vorbit destul despre ea: este clar că nimeni nu va susţine o acţiune care, din cauză că organul de informaţii nu a luat în consideraţie o serie de fapte, s-ar dovedi o catastrofă. Nu este suficient ca organul de informaţii să facă aberanta afirmaţie că în cutare loc nu acţionează legea gravitaţiei universale, ca să ne hotărîm să mergem acolo şi să sărim de pe acoperişul unei case! Dar în libertatea de a nu lua în consideraţie informaţiile rezidă şi un anumit pericol. Unde începe şi unde se opreşte această posibilitate de neluare în seamă a produsului activităţii organului de informaţii?

De la bun început se îndepărtează ceea ce este produsul intuiţiei bazate pe nimic şi care s-a născut din dorinţa cuiva ca lucrurile să se întîmple într-un anumit fel. Dar se poate întîmpla ca, în unele situaţii, consumatorul să cunoască o anumită problemă nemijlocit; fiind martor sau participant la evenimente, el poate să cunoască unele lucruri pe care producătorul să nu fi avut cum să le afle. Ceea ce cunoaşte în plus consumatorul îi permite acestuia să ajungă la o sintetizare mai bună decît aceea la care a ajuns producătorul. In asemenea condiţii, este bine ca cel care are posibilitatea să facă această corectură să fie atent şi să se gîndească bine la ceea ce va rezulta. Acesta nu trebuie lăsat în nici un caz să creadă că e destul ca el „să-şi consulte steaua" pentru a depăşi organul de informaţii; dacă ajunge

la o asemenea concluzie, distruge organul de informaţii, căci acesta nu va mai căuta să stabilească adevărul, ci va încerca să confirme intuiţiile celui căruia îi sînt destinate informaţiile. Hitler a fost un asemenea consumator de informaţii. Există toate motivele să se creadă că organele de informaţii naziste erau adecvat pregătite din punctul de vedere al tehnicii muncii informative şi că, de asemenea, oamenii care le constituiau erau, tehnic vorbind, competenţi. Dar Hitler, care în cîteva ocazii (datorită întîmplării sau intuirii unor situaţii) a dat soluţii bune la anumite probleme, fără să mai analizeze şi-a format convingerea de natură clinică potrivit căreia intuiţia sa ar fi o sursă naturală şi infailibilă a aflării adevărului. Datorită acestui fapt, serviciile lui de informaţii şi-au pierdut utilitatea; căci este un adevăr necontestabil că un organ informativ decedează atunci cînd îşi dă seama că n-are sens să prezinte consumatorului informaţii care nu sînt conforme cu preconcepţiile acestuia. Din acest moment nu se mai obţin informaţii, iar beneficiarului acestui produs nu-i mai rămîn decît ceaşca de cafea şi bila de cristal ca singure mijloace de aflare a „adevărului". Să fie clar că atunci cînd informaţiile obţinute de organul specializat sînt ignorate de consumator pe baza propriei intuiţii, acesta din urmă trebuie să aibă măcar tăria să recunoască faptul că întoarce spatele la două instrumente de aflare a adevărului specifice activităţii umane: raţiunea şi metodele ştiinţifice.

INFORMAŢII ÎNSEAMNĂ ORGANIZARE

Informaţiile presupun o organizaţie fizică de oameni vii ce se ocupă de strîngerea cunoştinţelor despre care am vorbit în capitolele precedente. O astfel de organizaţie trebuie să pună sub supraveghere ţările străine şi să fie pregătită să le prezinte trecutul, prezentul şi, probabil, chiar viitorul. De asemenea, trebuie să fie sigură că ceea ce produce în domeniul informaţiilor este folositor oamenilor care iau hotărîri, respectiv că acest produs este revelator, complet, veridic şi oportun.

Este de la sine înţeles că o asemenea organizaţie trebuie să aibă un personal compus din experţi pricepuţi care ştiu (sau li se pot spune) aspectele curente ale politicii şi strategiei externe şi care îşi dedică măiestria profesională producerii unor informaţii utile în problemele respective. Unii dintre aceştia trebuie să fie experţi în calitatea de observatori la faţa locului, ei formînd grosul celor care vor executa supravegherea în exterior. Aceştia sînt oameni trimişi în capitalele altor ţări, cu misiunea de a observa şi de a raporta ceea ce văd. Ei sînt oamenii care asigură ceea ce am denumit „elementul de informare curentă" din cadrul informaţiilor strategice. Care sînt calităţile unui observator ideal trimis în exterior ca diplomat sau ca ofiţer de informaţii ?

Să începem cu cele mai superficiale, care nu sînt însă și cele mai puțin importante. Lui nu trebuie să-i displacă străinii sau să trăiască cu străinii; este necesar să se poată adapta condițiilor de trai din străinătate; trebuie să aibă un fel de a fi care să-i atragă pe oameni. (Prea des oameni care au unele din aceste calități, dar n-au altele, sînt trimiși în străinătate. Nu este bine, deoarece asemenea oameni nu pot observa și sesiza mai mult decît un turist obișnuit.) Ceea ce trebuie să mai aibă un astfel de om sînt capacități deosebite de a detecta aspectele semnificative și de a sesiza schimbările ce au loc în domeniul pe care îl supraveghează.

El își dezvoltă forța de sesizare specializîndu-se în problema respectivă. Calitățile obținute prin studiu și din experiență formează filmul sensibil pe care-l expune în țara străină. Dar nu tot ceea ce se imprimă pe acest film interesează organul de informații, ci numai anumite lucruri. Pentru a le selecta pe acestea este nevoie de un alt film, care a fost fabricat acasă. Adică, el trebuie să cunoască perfect cerințele politicii externe și ale strategiei țării sale. Cu alte cuvinte, să știe ce se cere, ce este important și ce nu.

În sfîrșit, el nu trebuie să fie un aparat ce înregistrează pasiv impresiile, ci să-și pună întotdeauna întrebări, să-și creeze probleme. Este necesar să aibă imaginație în căutarea de noi surse care să-i confirme sau să-i infirme informațiile; să dovedească discernămînt critic în aprecierea datelor pe care le culege; să manifeste răbdare; să dea dovadă de multă grijă în ordonarea faptelor care sînt de necontestat; să fie obiectiv și imparțial în alegerea ipotezelor; pe scurt, deși datoria lui nu este aceea de a cerceta (investiga), el trebuie să stăpînească metodele unei asemenea activități și să posede calități în acest sens.

La nivelul instituției, aceasta înseamnă că organul de informații trebuie să recruteze oameni instruiți și dotați, să-i țină la sediu pînă cînd se familiarizează și cunosc perfect ceea ce guvernul țării lor dorește să știe și să se îngrijească pentru ca, odată trimiși în exterior în mod deschis,

să-și exercite atribuțiile în așa fel, încît să fie o prelungire în afară a activității ce se desfășoară la sediul central. Cel puțin așa este de dorit să se întîmple. Această legătură strînsă între cei de acasă și cei din exterior trebuie întărită necontenit prin rotația celor trimiși cu misiuni.

În afară de cei trimiși în exterior, organul de informații are, desigur, o centrală în țară. Personalul centralei se ocupă cu supravegherea străinătății executată din țară și de investigații (cercetare).

În situațiile cînd supravegherea se face deschis, există o mare asemănare între calitățile ce trebuie să le aibă observatorii și cele ale investigatorilor. De fapt, aceste două activități se întrepătrund atît de mult, încît deseori sînt făcute de către același om. Deci, calitățile necesare unui om trimis în exterior se cer în aceeași măsură și de la cei ce sînt în țară. Aceștia, de asemenea, trebuie să cunoască perfect direcțiile de bază ale politicii externe, să fie bine pregătiți în problemele care fac obiectul ei, să fie capabili să analizeze obiectiv și imparțial ceea ce li se cere.

Ei își desfășoară o parte din activitate în domeniul științelor numite naturale, iar alta în cel al științelor sociale (în care se include și arta militară).

Întrebările la care trebuie să răspundă sînt diferite, necesitînd cunoștințe și metode științifice savante. Deseori, întrebările sînt atît de subtile, încît pot fi înțelese doar de cineva care a trăit împreună cu cei ce le pun și le înțeleg aproape intuitiv.

Pentru ilustrare dăm două exemple legate de debarcarea în Africa de nord. Înainte de a avea loc debarcarea, între guvernul american și guvernul francez de la Vichy se încheiase un acord cu privire la comerțul cu Marocul, Algeria și Tunisia, conform căruia noi puteam să desfacem unele bunuri de consum în țările respective. Toată lumea și-a dat seama că s-a ivit o posibilitate de propagandă, în sensul că pe unele ambalaje bine alese se puteau trece anumite înscrisuri legate de cauza noastră. Dar ce trebuia să fie scris pe ambalajele respective? În ce limbă? Cum anume tre-

buia formulat? Deși la noi reclama este bine pusă la punct, în cazul de față se ridicau probleme, deoarece nu se cunoștea modul în care se putea ajunge la sufletul și conștiința populației țărilor respective.

Pentru aceasta era nevoie de cunoașterea psihologiei, a modului de a gîndi și de a se exprima ale populațiilor în cauză. Se impunea cunoașterea dialectelor limbii arabe ce se vorbesc în țările respective și care sînt diferite de araba clasică. Or, asemenea cunoștințe nu puteau avea decît niște adevărați experți în problemele ce ne interesau.

Un alt caz l-a constituit problema estimării forței de muncă din Marocul spaniol, pe care putea conta armata noastră. In mod sigur, dacă era consultat un expert în problemele forței de muncă, dar care nu cunoștea condițiile din Marocul spaniol, rezultatele cercetării sale ar fi fost total eronate. Respectivul expert ar fi luat numărul populației conform ultimului recensămînt și ar fi făcut calculele necesare. Rezultatul ar fi fost greșit, deoarece fără un expert în problemele Marocului spaniol, acesta n-ar fi știut că cifrele date la ultimul recensămînt erau nereale, umflate; că populația țării respective era împrăștiată pe o mare suprafață, în comunități mici; că rețeaua de transporturi necesară realizării legăturii între localități era ca și inexistentă; că oamenilor în cauză nu le plăcea să lucreze, iar dacă se apucau totuși de lucru era nevoie de prea mulți supraveghetori etc.

Din exemplele de mai sus reiese clar necesitatea ca un organ de informații să aibă asemenea experți.

Intr-un sens, organul de informații trebuie să se asemene, în mare, cu o facultate. Acesta este necesar să aibă oameni pentru care investigațiile reprezintă scopul vieții lor și să tolereze savanți excentrici, dar de talent. In același timp, se impune să fie garantată o oarecare libertate academică de cercetare și să existe o deferență față de dificultățile enorme pe care le implică cercetarea de aflare a adevărului. In aceeași măsură, trebuie să existe o bibliotecă bine pusă la punct, pentru ca acești experți să aibă unde să se documenteze.

Spre deosebire de o facultate însă, el trebuie să fie mai operativ, mai organizat, mai riguros și mai bine planificat, cu o disciplină superioară a muncii.

In același timp, organul de informații se aseamănă cu redacția unui ziar, deoarece, ca și aceasta, observă, raportează, rezumă și analizează informațiile. Mai mult, ca orice redacție, pe lîngă personalul existent în țară are și trimiși în străinătate. La fel ca și un ziar, organul de informații își are sursele proprii de informare și mijloacele sale de comunicații operative și sigure.

Atît ziarul cît și organul de informații răspund pentru veridicitatea și acuratețea informațiilor; dar, consecințele sînt mai grave pentru erori și omisiuni din partea organului de informații. Și organul de informații trebuie să aleagă dintre miile de informații primite zilnic pe cele care prezintă interes. Din aceste motive, poate ar fi bine să se studieze organizarea redacțiilor marilor ziare și să se ia tot ceea ce se potrivește pentru făurirea unui organ de informații eficient.

Organul de informații se mai aseamănă și cu o organizație economică. Nu este un paradox. Organul de informații este o organizație care fabrică un produs (informații) din materie primă (tot soiul de date) și muncă (de înaltă calificare, dar nu în sensul folosit în economie). Produsul, pentru a fi la nivelul firmei, trebuie să îndeplinească unii indici calitativi. De asemenea, acest produs trebuie preparat într-o multitudine de forme, pentru a răspunde cerințelor consumatorului. Unii îl vor sub formă semifinită (note informative însoțite de comentarii), alții îl vor finit și în cantități mari (enciclopedii), cei mai pretențioși îl vor în pachete mici, dar extrem de concentrat (un rezumat al situației din lume într-o pagină sau două). La fel ca și majoritatea producătorilor prosperi de bunuri de consum, și organul de informații va avea succes pe piață dacă produsele sale vor purta pecetea unor investigații superioare, a unei dezvoltări atente, a unui proiect corect și a unei fabricații îngrijite.

Organul de informaţii trebuie să aibă toate aceste caracteristici şi, în plus, să fie organizat pe baza unui statut în conformitate cu care să funcţioneze. Se impune însă ca el să-şi asigure o mobilitate foarte mare, aşa încît să-şi poată concentra şi folosi forţele în cel mai eficient mod posibil, să fie capabil să se reorganizeze din temelii cînd interesele muncii o cer.

Tot ceea ce am spus pînă acum este valabil pentru un organ de informaţii atît în timp de pace cît şi în vreme de război. Erorile rezultate ca urmare a folosirii anumitor informaţii necorespunzătoare datorită existenţei unui organ de informaţii slab sînt dramatice în timp de război, iar în timp de pace, deşi nu sînt aşa de spectaculoase, pot fi tot atît de dezastruoase sau chiar mai mult.

CUPRINSUL

	Pag.
Introducere	3
Informaţii înseamnă cunoştinţe	5
Conţinutul informaţiei strategice	11
A. Elementul descriptiv – element de bază	11
B. Elementul care se schimbă continuu – element ce trebuie raportat	22
C. Elementul speculativ – interpretarea şi aprecierea informaţiilor	29
Aparatul informativ	39
Informaţii înseamnă activitate	59
Producători şi consumatori de informaţii	81
Informaţii înseamnă organizare	97

Responsabil de carte: cpt. ALEXANDRU HASNAŞ
Redactor literar: lt. maj. VASILE GHEORGHE
Corector: a. c. RADU STOIAN

Dat la cules: 01.04.71. Bun de tipar: 20.04.71. Tiraj 1500 ex., din care 1400 ex. hîrtie semivelină şi 100 ex. hîrtie velină. Format 16/61x86. Lucrarea conţine 104 pagini.

Pentru activitatea informativă... direcţia în care are loc schimbarea este cîteodată mult mai importantă decît cunoaşterea exactă a cantităţii şi efectului acesteia. Deci, direcţia schimbării constituie un element de cea mai mare semnificaţie.

Supravegherea de zi cu zi, fiind una din cele mai importante sarcini ale informaţiilor, se pune problema care fenomene anume trebuie puse sub observaţie?

Sub tipar:

SISTEMUL INFORMATIV AL S.U.A.

„Desigur că şi azi se mai folosesc şantajul şi cumpărarea cu bani a informaţiilor, dar, în general, aceste metode nu pot rivaliza cu cele ale specialistului care, cu ajutorul sateliţilor, întocmeşte harta unei ţări întregi, cu ale tehnicienilor care, de la bordul unei nave sau al unui submarin, izbutesc să asculte, datorită unor maşini perfecţionate, conversaţii telefonice şi emisiuni de radio şi nici cu radarul, care descoperă mişcarea trupelor, deplasarea navelor şi a avioanelor. Specialiştii în criptografie descifrează tot atît de bine codurile prietenilor ca şi ale adversarilor şi traduc mesajele secrete indiferent de unde vin. În fine, în spatele acestei armate de agenţi care lucrează pe teren există o altă armată, aceea a experţilor în mii de domenii diferite, care triază, clasifică şi apreciază informaţiile".

(Extras din lucrare)